

EGZEMPLARZ BEZPŁATNY

ZRZESZENIE ORGANIZACJI POLONIJNYCH W SZWECJI

KWARTALNIK

Nr 38 - 2022

POLOONIA NOWA

WOJNA W UKRAINIE

PRZEŚLADOWANIA
W BIAŁORUSI

KONWÓJ
WOLNOŚCI 2022

PRZYMUSOWE
STERYLIZACJE
W SZWECJI

KWARTALNIK POLONIA NOWA

Okładka

Zdjęcie: domena publiczna

Redaktor naczelna

Teresa Sygnarek
teresa.sygnarek@gmail.com

Opracowanie graficzne

Teresa Sygnarek

Redaktorzy

Anna Paradowska, aniuotka1981@gmail.com
Danuta Zasada, danutaz2301@gmail.com
Agnieszka Więckowska, agneswieckowska@gmail.com

Sekretarz redakcji

Grażyna Zalisz, grazyna.zalisz@gmail.com

Redaktor techniczny

Markus Sygnarek, markus.sygnarek@gmail.com

Korekta, kontrola źródłowa

Ewa Rivera, ewabydg@yahoo.se

Zamówienie ogłoszeń i prenumeraty:

kontakt@polonia-zop.eu

Kwartalnik w internecie

www.polonia-zop.eu

Kwartalnik *Polonia Nowa* zarejestrowany jest od 2011-05-02 w Urzędzie Patentowym (Patent- och Registreringsverket, PRV) - certyfikat wydawniczy nr 29456.

Wydawca nie ponosi odpowiedzialności za treść i formę wywiadów, ogłoszeń i reklam.

Zastrzegamy sobie prawo do redagowania i skracania nadesłanych tekstów.

Nie odsyłamy nie zamówionych materiałów.

Projekt jest współfinansowany ze środków Kancelarii Prezesa Rady Ministrów w ramach konkursu *Polonia i Polacy za Granicą 2021*. Publikacja wyraża jedynie poglądy autora/ów i nie może być utożsamiana z oficjalnym stanowiskiem Kancelarii Prezesa Rady Ministrów.

Projektet är delvis finansierat av den polska premiärministerns kansli inom ramen för stöd till den polska diasporan utomlands 2021. Publikationen ger bara uttryck för författarnas åsikter och kan inte likställas med premiärministerns ställningstagande.

W tym numerze

str

Wojna w Ukrainie	4
Radio Lwów ostoją uchodźców	6
Rodzina z Ukrainy w Szwecji <i>Kriget i Ukraina</i>	8 9
Prześladowania w Białorusi <i>Förföljelser i Vitryssland</i>	10 11
Charytatywny Turniej Piłkarski <i>Välgörenhets Footballsturnering</i>	12 13
XV Światowe Zimowe Igrzyska Polonijne <i>VX Vinter Idrottsspel</i>	14 15
Alternatywa dla Facebooka	15
Przymusowe sterylizacje w Szwecji <i>Tvångsteriliseringar i Sverige</i>	16 18
Polak wynalazcą auta drona <i>Polacken uppfann en drönbil</i>	20 21
Patron roku Włodzimierz Bartoszewski	22
Dwie polskie gazety w Szwecji	23
Manifestacje w Szwecji	24
Konwoje wolności na świecie	25
Protesty nie ustają	25
Opowieść wielkanocna	26

Chcesz dostawać kwartalnik *Polonia Nowa* bezpośrednio na swój adres?

OPŁAĆ TYLKO PRZESYŁKĘ!

Wyślij do nas swój adres na:
kontakt@polonia-zop.eu
i wpłać 110 kr na znaczki
za 4 numery

na Bankgiro: 5628 - 8525
lub Swishem na nr 123 456 87 88

TERESA SYGNAREK

Redaktor naczelna

DRODZY CZYTELNICY

Szwecja wyszła 9 lutego z covidowych ograniczeń, których i tak tutaj nie mieliśmy wiele. I przyszła nadzieja, że powoli wszystko zacznie wracać do normy, czyli do życia takiego jak było przed covidem.

I zanim zaczęliśmy na dobre przymierzać się do tej nowej rzeczywistości, zderzyliśmy się z kolejną – atak Federacji Rosyjskiej, czytaj: Putina na Ukrainę.

Czy Putin jest psychopatą czy socjopatą, czy też strategiem, który wie co robi, nie ma w tej chwili dużego znaczenia. Dla niego i dla Rosji nie ma niestety w tej chwili odwrotu. W tej „rosyjskiej ruletce” Putin postawił wszystko na jeden ukraiński żeton.

Jeśli wygra, to zyska dalsze poparcie tych Rosjan, którzy bezgranicznie ufają swojemu prezydentowi i tych generałów, którzy muszą mu ufać, natomiast potępi go cały demokratyczny świat.

Jeśli przegra, straci poparcie „swoich” Rosjan, a demokratyczny świat i tak go już potępił. Czyli musi dążyć do pierwszej opcji i w chwili oddawania gazety do druku wszystko na to wskazuje.

Wydarzenia zmieniają się jak w kalejdoskopie. Na świecie i w Szwecji przeszła od jesieni ub. roku fala demonstracji i protestów przeciwko m.in. obowiązkowi posiadania paszportu covidowego. W Kanadzie trwał olbrzymi strajk kierowców ciężarówek tzw. Freedom Convoy, który w dużo mniejszym zakresie miał także miejsce w Szwecji, do którego dołączono protest przeciwko planowanej przez rząd zmiany konstytucji.

Wiadomo, że magazyn kwartalny nie może być nośnikiem najnowszych wiadomości, ale staramy się zebrać ważne wiadomości, które są aktualne dla Polonii szwedzkiej niezależnie od daty ich ukazania się.

Ogłoszona przez Zrzeszenie Organizacji Polonijnych zbiórka dla ofiar wojny w Ukrainie dała na dzień 20 marca 50.000 kr, które przelaliśmy na konto Radia Lwów. Zbiórkę kontynuujemy, tym razem na rzecz wsparcia uchodźców z Ukrainy, którzy znaleźli schronienie w Polsce. Wesprzyj ich swoją cegiełką!

Z pozdrowieniami

TERESA SYGNAREK

20 marca

Solidarni z Ukrainą! Udostępniaj.

Polska przyjęła 2 miliony uchodźców z Ukrainy.

Wesprzyj naszą zbiórkę dla Ukrainy. SWISH 1234568788

20 mars

Solidaritet med Ukraina! Dela info.

Polen har tagit emot 2 miljoner ukrainska flyktingar.

Stöd vår insamling till Ukraina. SWISH 1234568788

Wojna w Ukrainie *

Rosyjski atak na Ukrainę rozpoczął się wczesnym rankiem 24-go lutego. W dniu kiedy oddajemy gazetę do druku wojna trwa już prawie miesiąc i końca nie widać...

Reakcja świata

„Putin myślał, że wjedzie na Ukrainę, a świat przed nim ustąpi. Zamiast tego spotkała go ściana siły, jakiej nigdy sobie nawet nie wyobrażał. Spotkał Ukraińców”

powiedział prezydent USA Joe Biden podczas swojego orędzia.

„Ukraina stała się dla wolnego świata symbolem obrony naszych wspólnych wartości”
powiedział prezydent RP Andrzeja Duda.

Unia Europejska i inne kraje nałożyły na Rosję pakiet sankcji indywidualnych i gospodarczych.

Bank Światowy wstrzymał wszystkie programy w Rosji i Białorusi ze skutkiem natychmiastowym.

27 krajów Unii Europejskiej (w tym także Szwecja) przekazały Ukrainie broń i inny rodzaj wsparcia.

Zgromadzenie Ogólne ONZ przyjęło rezolucję żądającą wycofania wojsk rosyjskich z Ukrainy.

Na wniosek 39 państw członkowskich Międzynarodowego Trybunału Karnego rozpoczęto śledztwo w sprawie ewentualnych zbrodni wojennych. Śledztwo będzie dotyczyło sytuacji w Ukrainie począwszy od 21 listopada 2013 roku, obejmującego wszelkie wcześniejsze i obecne zarzuty dotyczące zbrodni wojennych, zbrodni przeciwko ludzkości lub ludobójstwa popełnionych w dowolnej części terytorium Ukrainy.

Parlament Europejski przyjął rezolucję wzywającą instytucje UE do podjęcia starań na rzecz przyznania Ukrainie statusu kraju kandydującego do UE. Zdecydować o tym musi Rada Unii Europejskiej.

* Na Ukrainie czy w Ukrainie?

Częstość użycia wyrażenia „w Ukrainie” wzrosła po 1991 r., po powstaniu niepodległej Ukrainy.

Przyimek „w” rzeczywiście zdaje się lepiej podkreślać samoistność polityczną danych obszarów, gdyż łączymy go z nazwami większości państw (z nielicznymi wyjątkami dotyczącymi wschodnich i południowych sąsiadów Polski oraz niektórych państw wyspiarskich). Przyimek „na” zaś zwykle łączymy z nazwami ziem czy regionów, np. w Polsce, ale na Mazowszu.

Zródło: Słownik Języka Polskiego

<https://sjp.pwn.pl/poradnia/haslo/w-Ukrainie-czy-na-Ukrainie;16214.html>

Ucieczka do Polski

Od początku wojny do Polski wjechało już ponad 2 miliony osób z Ukrainy. (dane z 20 marca 2022 r.)

W przeważającej większości są to kobiety i dzieci, jako że mężczyźni w wieku 18-60 lat otrzymali zakaz opuszczania Ukrainy.

Kolejka samochodów na przejściu granicznym tworzy się zarówno po stronie polskiej, jak i ukraińskiej.

Największą pomoc uchodźcom oferują organizacje pozarządowe oraz spore grono wolontariuszy i osób prywatnych. Najwięcej uchodźców z Ukrainy przekracza granicę w Medyce. Są tam rozstawione ogrzewane namioty, podawane są gorące napoje oraz posiłki. Na specjalnie przygotowanych stoiskach uchodźcy mogą znaleźć odzież, środki higieniczne, czy też lekarstwa, a wszystko to nieodpłatnie.

Ratownicy z Zintegrowanej Służby Medycznej udzielają doraźnej pomocy osobom, które zmagają się z urazami i innymi dolegliwościami, gdzie najczęstszym problemem jest wychłodzenie.

Z przejścia granicznego część uchodźców odbierana jest przez rodziny, znajomych, a także tych, którzy spontanicznie zdecydowali się przyjąć ich do własnego domu. Inna część uchodźców przewożona jest do państwowych punktów recepcyjnych, skąd kierowani są do ośrodków dla uchodźców, ewentualnie jadą dalej w głąb kraju bądź poza granice RP.

Ucieczka do Szwecji

Do tej pory bezpieczny azyl w Szwecji znalazło ok. 14 tysięcy osób z Ukrainy (dane z 19 marca 2022 r.). Szwedzki Urząd Imigracyjny przewiduje przyjęcie 200 tysięcy ukraińskich uchodźców.

Istnieją obawy, że może zabraknąć miejsc w przeznaczonych dla nich ośrodkach. Trwają więc przetargi na wynajęcie hoteli. Do pomocy wezwano samorządy, a za tymczasowe obiekty mogą posłużyć także sale gimnastyczne.

Większość uchodźców przybywa z Polski drogą morską, dzięki Polskiej Żegludze Bałtyckiej Polferries oraz przewoźnikowi Stena Line, którzy oferują im bezpłatne przejazdy. Darmowy transport dotyczy także mostu nad Sundem łączącym Malmö z Kopenhagą.

Zrzeszenie Organizacji Polonijnych dla Ukrainy

Bezpośrednio po wybuchu wojny Zrzeszenie Organizacji Polonijnych w Szwecji rozpoczęło zbiórkę na rzecz ofiar rosyjskiej „specjalnej operacji wojskowej” - według nomenklatury Putina.

W momencie oddawania gazety do druku zakończony został pierwszy etap zbiórki.

50.000 koron szwedzkich zostało przelane na konto Radia Lwów. Dowód wypłaty oraz całkowite rozliczenie znajdują się na stronie Zrzeszenia www.polonia-zop.eu

Nasi zaufani partnerzy medialni, dziennikarze i pracownicy wyżej wymienionego radia od początku wojny angażują się w pomoc dla wschodnich rejonów Ukrainy oraz uchodźców z tych rejonów, którzy szukają schronienia we Lwowie (czytaj więcej na następnej stronie).

Organizacja członkowska Zrzeszenia, Towarzystwo Polaków „Ogniwo” w Sztokholmie zorganizowało zbiórkę darów we współpracy z Polferries, które z kolei współdziała ze szwedzką pomocą humanitarną Stiftelse Filippus (www.Filippus.se). Wszystkie zebrane dary zostały przetransportowane na Ukrainę przez Stiftelse Filippus.

Konrad Mochalski z Ogniska „Kwiaty Polskie” zawiózł do Ukrainy najbardziej potrzebne artykuły swoim samochodem z przyczepą. Bezpłatny przejazd do Polski zapewniło Unity Line.

W całej Szwecji nadal organizowanych jest wiele zbiórek najbardziej potrzebnych rzeczy materialnych oraz zrzutek finansowych.

REDAKCJA

Zrzeszenie Organizacji Polonijnych w Szwecji zamieszcza regularnie aktualne informacje na swoim portalu facebookowym.

Aktualizacja 6 marca

Pomimo faktu, że Ukraina nie należy do UE, obywatele Ukrainy przyjeżdżający do Szwecji nie potrzebują wizy. Mogą przebywać w Szwecji jako turyści przez 90 dni.

4 marca weszła w życie dyrektywa Unii Europejskiej o ochronie tymczasowej tzw. massflyktedirektiv (temporary protection directive). Dyrektywa oznacza, że uchodźcy z Ukrainy otrzymują natychmiastową tymczasową ochronę w całej UE na okres 1 roku z możliwością przedłużenia do 3 lat oraz zezwolenie na pobyt czasowy.

Zezwolenie daje możliwość otrzymania pomocy mieszkaniowej, prawa do pracy, prawa do podstawowej opieki, prawa do nauki szkolnej dla dzieci oraz pewnej pomocy finansowej w Szwecji.

Jeśli chce się ubiegać o azyl w Szwecji, należy zgłosić się do szwedzkiej straży granicznej przy kontroli paszportowej i wystarczyć powiedzieć „Azyl - Migrationsverket”. Uchodźcy zostaną wtedy wysłani do Szwedzkiego Urzędu Imigracyjnego (Migrationsverket), gdzie otrzymają pomoc – zakwaterowanie i utrzymanie. Prawo do pozostania w Szwecji mają tak długo dopóki sytuacja na Ukrainie nie będzie stabilna.

Jeśli po przybyciu do Szwecji zatrzymają się u przyjaciół i znajomych i będą chcieli ubiegać się o azyl, muszą zarejestrować się w Szwedzkim Urzędzie Imigracyjnym przed upływem 90 dni od przybycia do Szwecji.

Jeśli jest się już w Szwecji, należy samemu skontaktować się Urzędem Imigracyjnym i złożyć wniosek o azyl w jednej z jednostek aplikacyjnych tego urzędu w Göteborgu, Malmö lub Sztokholmie.

Po złożeniu wniosku o azyl osoba ta otrzymuje tzw. kartę LMA zgodnie z ustawą o przyjmowaniu osób ubiegających się o azyl. Karta LMA uprawnia do niższej opłaty za większość leków na receptę oraz niższej opłaty za wizytę lekarską w systemie opieki zdrowotnej. Pozwolenie na pracę, jeśli będzie to aktualne można podłączyć do ww karty.

Reakcja Zrzeszenia

Zrzeszenie opublikowało swoje oświadczenie w dniu rozpoczęcia wojny.

ZRZESZENIE ORGANIZACJI POLONIJNYCH W SZWECJI
POLSKA RIKSFÖRBUNDET I SVERIGE - UNION OF POLISH ASSOCIATIONS IN SWEDEN

Organizacja członkowska w / Medlem i / Member of:
Europejska Unia Wspólnot Polonijnych / Europeiska Unionen av Polska Förbund / Union of Polish Communities in Europe
Rada Polonii Szwecji / Värdskapet av Polonsamfundet / Council of World Polonia
SÖS / Samarbetstgruppen för etniska organisationer i Sverige / The Cooperation Group for ethnic Associations in Sweden

OŚWIADCZENIE

Zrzeszenie Organizacji Polonijnych w Szwecji potępia atak na Ukrainę dokonany przez Federację Rosyjską rankiem 24. lutego 2022 r.

Agresja przeciwko suwerennemu państwu wywołuje sprzeciw wszystkich szanujących niepodległość i prawa międzynarodowe.

Zrzeszenie wyraża solidarność z narodem ukraińskim i naszymi Rodakami na Ukrainie.

Zarząd Zrzeszenia Organizacji Polonijnych w Szwecji
24.02.2022

W ślad za oświadczeniem Zrzeszenie ogłosiło zbiórkę w ramach pomocy dla Ukrainy.

DLA OFIAR WOJNY NA UKRAINIE

INFORMACJA nr 1
APEL O POMOC

27.02.2022

Zrzeszenie Organizacji Polonijnych w Szwecji organizuje akcję pomocy dla osób dotkniętych wojną na Ukrainie.

Dzięki naszym kontaktom z organizacjami na Ukrainie, wiemy jaka pomoc jest najbardziej potrzebna i dokąd ją skierować. W najcięższej sytuacji są te osoby, które pozostały na Ukrainie i im chcemy pomóc w pierwszej kolejności. W tym celu współpracujemy z Radiem Lwów, naszym rzetelnym partnerem od wielu lat.

Pracownicy Radia Lwów będąc na miejscu mają rozeznanie w obecnej sytuacji, zorganizowaną sieć wolontariuszy i możliwość zrobienia zakupów i dostarczenia potrzebującym.

Środki zebrane przez Zrzeszenie Organizacji Polonijnych w Szwecji będą przekazywane dwutorowo:

- na konto Radia Lwów dla osób potrzebujących na Ukrainie,
- na konto Stowarzyszenia „Wspólnota Polska” w Warszawie, która zapewnia opiekę uchodźcom z Ukrainy.

Aby wspomóc akcję Zrzeszenia prosimy wpłacać kwotę wsparcia na

Swish 1234568788 lub **bankgiro 5628-8525**

Każdą wpłatę należy obowiązkowo opatrzyć informacją „Ukraina”, w innym przypadku wpłaty będą zwracane. Jest to niezbędny wymóg formalny księgowości i organów rewizyjnych.

W kolejnych pismach informacyjnych będziemy przekazywać aktualne informacje, a rozliczenia będą udostępniane na stronie Zrzeszenia www.polonia-zop.eu

Proszę śledzić następane informacje na portalu fejsbukowym Zrzeszenia Organizacji Polonijnych w Szwecji <https://www.facebook.com/Zrzeszenie-Organizacji-Polonijnych-w-Szwecji-ZOP-156215511485150>

Cheesz zapytać o coś, zgłosić pomoc itp - pisz na kontakt@polonia-zop.eu

Solidarni z Ukrainą! Udostępniaj.

Polska przyjęła 2 miliony uchodźców z Ukrainy.

Wesprzyj naszą zbiórkę dla Ukrainy. SWISH 1234568788

20 marca

ZRZESZENIE ORGANIZACJI POLONIJNYCH W SZWECJI
POLSKA RIKSFÖRBUNDET I SVERIGE

Radio Lwów ostoją uchodźców

We Lwowie oddalonym od granicy z Polską o zaledwie 120 km, nie ma przerwy na sen. Tu życie toczy się o każdej porze dnia i nocy. Zawsze ktoś stoi na warcie i zawsze ma dla kogo.

Wciąż przybywa potrzebujących opieki i schronienia: wycieńczonych podróżą, wychłodzonych i głodnych. Często bez bagażu, tylko w tym, w czym udało się uciec. Punkty pomocowe działają non stop.

W ciągu zaledwie trzech tygodni liczba mieszkańców Lwowa wzrosła o niemal 50 procent - w 500-tysięcznym mieście schronienie znalazło około 200 tysięcy Ukraińców uciekających przed wojną. Lwów stał się punktem przesiadkowym - uchodźcy ze wschodu mogą tu dostać się do pociągów i autobusów odjeżdżających do Polski, Słowacji i Węgier.

Do Lwowa przyjeżdżają Ukraińcy z całego kraju, ale przede wszystkim z najbardziej dotkniętych atakami miast - Mariupola, czy Odessy. Część osób zostaje, mając nadzieję na przeczekanie wojny i powrót do domów.

W ostatnich dniach specjalnym pociągiem przywieziono do Lwowa dzieci ewakuowane z domów dziecka w Zaporoziu. Schronienie znalazło tu 130 małych Ukraińców w wieku do 5 lat. Wśród nich są też dzieci, które trzeba było ewakuować po raz drugi. Wcześniej zostały uratowane z Mariupola, a teraz to Lwów stanowi ich dom tymczasowy.

Wybudowana na Euro 2012 Arena Lwów jest obecnie wielkim ośrodkiem pomocy humanitarnej. Tu uciekający przed wojną otrzymują ubrania, mogą zjeść i odpocząć chwilę przed dalszą podróżą.

Do tej pory pomoc na stadionie otrzymało co najmniej 10 tysięcy osób, ale liczba ta cały czas rośnie. Co prawda stadion nie jest miejscem noclegowym, ale uchodźcy uzyskują tu każdą inną niezbędną pomoc po wielogodzinnej, czasem kilkudniowej podróży.

Na miejscu otrzymują także wsparcie medyczne, wózki inwalidzkie, kule, czy nosidełka dla dzieci. Wszyscy uchodźcy mogą też skorzystać z opieki psychologów i terapeutów.

Po ostatnich wydarzeniach władze miasta spodziewają się, że w najbliższych dniach liczba rodaków chcących przybyć do Lwowa będzie tylko rosła.

By przebywającym w tym mieście, także przybyszom z innych części Ukrainy ułatwić znalezienie bezpiecznego miejsca, dziennikarze lokalnego portalu zahid.net opracowali interaktywną mapę schronów. Widać na niej setki punktów, w których można się ukryć w razie zagrożenia. Jest ona aktualizowana na bieżąco.

Wszyscy mają pełne ręce roboty. Wiele prywatnych mieszkań gromadzi zapasy żywności oraz odzież, które później są przenoszone do punktów pomocowych.

Dziennikarki Radia Lwów **Teresa Pakosz** i **Maria Pyż** mimo wielu spontanicznych działań w ciągu dnia oraz zadań jakich się podejmują, by pomagać gdzie tylko można, nadal prowadzą sobotnie audycje radiowe, informując o sprawach najważniejszych i promując pracę wolontariatu, w który angażują cały swój czas i serca.

Nadal zachęcają do wpłat na rzecz osób, które z różnych względów ze Lwowa nie wyjadą, jak i tych które wciąż zmierzają jeszcze do miasta.

Wszyscy potrzebują rzetelnych i sprawdzonych informacji.

W udzielanych wywiadach, które można znaleźć w internecie np na "w Realu24", redaktorki podkreślają, że najlepiej opierać się na informacjach ze stron rządowych lub strony miasta Lwowa.

Oprócz Marii i Teresy Radio Lwów angażuje jeszcze 18 osób i wraz z nimi bez końca sortują i pakują paczki wysyłane do innych regionów Ukrainy, czy dostarczają do wielu punktów dla uchodźców w samym Lwowie.

Zespół radia opiekuje się także setką dzieci umieszczonych doraźnie w szkołach. Lekcji przecież nie ma. Budynki spełniają teraz inne zadanie.

Nadal działa polskie harcerstwo i Towarzystwo Miłośników Lwowa, kto żyw stara się jak może, a i tak wyzwani i potrzeb jest naprawdę niezliczona ilość.

O tym, co dzieje się w mieście każdego dnia możemy też przeczytać z "Wojennych notatek nieuczestnych", które na swoim facebookowym profilu publikuje **Teresa Pakosz**.

Jej przekaz jest szczególnie, wyważony emocjonalnie, ale daje się odczuć jak bardzo jest zaangażowana w to co robi.

Z relacji osób, którym udało się dotrzeć do Polski dowiadujemy się, że we Lwowie, gdzie jeszcze jest relatywnie spokojnie, syreny alarmowe słychać mimo wszystko wielokrotnie w ciągu doby.

Od godz. 20 do godz. 7 rano trzeba siedzieć w domu i nie można włączać światła.

W bankomatach często brakuje gotówki, a ścisk w pociągach odchodzących do polskiej granicy jest tak duży, że wiele osób z trudem łapie oddech, a co za tym idzie, zdarzają się omdlenia osób starszych.

Na peronach często zostają bagaże, które nie zmieściły się już do pociągu.

Błąkają się opuszczone psy i koty, których nie udało się zabrać.

W tych okolicznościach Lwów i jego bohaterowie, którzy mimo wszystko pozostają na posterunkach, budzą szczególnie podziw i zapewne znajdą miejsca w naszych sercach na zawsze.

Maria Pyż

Teresa Pakosz

Przed dworcem we Lwowie jest stale tłoczno. Jedni przyjeżdżają by szukać schronienia w miarę spokojnym Lwowie, dla innych Lwów jest przystankiem w ich dalszej drodze w kierunku granicy z Polską.

Zdjęcie: Teresa Pakosz

Takich punktów jest wiele we Lwowie. Rozstawione namioty, do których można wejść żeby się ogrzać i dostać ciepły posiłek.

Zdjęcie: Teresa Pakosz

Kuchnie polowe na ulicach Lwowa to ratunek dla wychłodzonych ludzi, którzy często przemierzali pieszo wiele kilometrów przy minusowej temperaturze zanim dotarli do Lwowa.

Zdjęcie: Teresa Pakosz

Rodzina z Ukrainy już bezpieczna w Szwecji

Wywiad z 43-letnią Natalią, która z dwójką dzieci Katariną i Władysławem uciekła 25 lutego z Żytomierza położonego na północy Ukrainy.

Jak i kiedy dowiedziałaś się o ataku Rosji na Ukrainę?

Wcześniej, bardzo wcześnie rano moja siostra zadzwoniła do mnie i powiedziała, że Federacja Rosyjska dokonała ataku zbrojnego na nasz kraj.

Myślałam, że to żart, ale kiedy włączyłam telewizor naprawdę to usłyszałam, ale jeszcze tego nie czułam.

Dopiero kiedy wsiadłam do samochodu i pojechałam do sklepu zdałam sobie sprawę, że szanse na zdobycie i kupienie czegoś są zerowe, zatankowanie samochodu również było niemożliwe, kolejki były szalone.

I co zdecydowałaś?

Wszystko się działo chaotycznie. Najpierw zawiozłam dzieci do krewnych na wieś.

Gdy po drodze mijaliśmy ukraińskie transporty wojskowe zaczęłam się bać o siebie i ojczyznę.

Zaraz potem wróciłam do Żytomierza, po moją 80-letnią mamę, która wcześniej nie chciała opuszczać swojego domu. Udało mi się ją w końcu przekonać, żeby chociaż pojechała na wieś do krewnych, nie chciałam jej zostawiać samej w bloku na dziewiątym piętrze. Wyjechałyśmy natychmiast.

Pierwszą noc spędziłyśmy na wsi. Przez cały ten czas czułam strach i starałam się nie ulec panice.

Drugiego dnia, czyli 25 lutego zadzwonił do mnie mój mąż, który właśnie był na granicy polsko-ukraińskiej i powiedział, że dzieje się coś naprawdę złego, dużo ludzi opuszcza kraj, są ogromne kolejki. Powiedział mi żebym spakowała dzieci i też jechała do Polski.

Mama nie chciała z nami jechać, została z krewnymi. Trudno jest przekonać starszych do ucieczki.

Jak wyglądała droga do Polski?

Kiedy wyruszyliśmy samochodem w stronę granicy kolejka była już kilkukilometrowa, dużo ludzi szło pieszo z małymi dziećmi, było widać matki karmiące, wielu nocowało na mrozie w śpiworach, to było straszne. Mimo wszystko sprawnie przekroczyliśmy granicę.

Dobra współpraca naszych oraz polskich pograniczników i celników. Po polskiej stronie zajęli się nami wolontariusze.

Nigdy nie widziałam takiego wsparcia jak tamtego dnia. Na początku mogliśmy zatrzymać się na kilka dni u znajomych mieszkających w Gdańsku, którzy również organizowali zbiórki pomocy dla Ukrainy. Bardzo życzliwie nas przyjęli oferując dach nad głową.

Co Cię skłoniło, żeby jechać dalej aż do Szwecji?

Będąc w Gdańsku znalazłam na Facebooku grupę „Ukraińcy w Szwecji” i zapytałam o możliwość wyjazdu do Szwecji.

W odpowiedzi otrzymałam dużo wskazówek, a któraś z osób podała mi kontakt do Ciebie, Ewo.

Natalia z Ewą i dziećmi na promie do Szwecji.

Jestem Ci również wdzięczna za pomoc w załatwieniu miejsca w kabinie na promie i za ogólne wsparcie.

Niech Bóg błogosławi Tobie i Twojej rodzinie!

W Szwecji też spotkałam dobrych i życzliwych ludzi, którzy mi cały czas pomagają.

Otrzymaliśmy tymczasowe mieszkanie oraz pomoc w sprawach urzędowych.

Jak myślisz co będzie dalej?

Mam nadzieję, że wojna w Ukrainie niedługo się skończy i powoli zaczniemy wracać do normalności.

Odbudowa kraju na pewno zajmie dużo czasu, ale jesteśmy silnym narodem i przy tak wielkim globalnym wsparciu przezwycięzymy to wszystko. Ale to będzie szczególnie trudne dla tych, którzy stracili bliskich.

Jedną z najważniejszych rzeczy w życiu człowieka jest życie i zdrowie bliskich oraz wiara w Boga!

*Jestem bardzo wdzięczna wszystkim
Polakom i Szwedom za pomoc.
Niech niebo wreszcie będzie spokojne!
Nie chcemy wojny!
Slava Ukraini!*

EWA RIVERA

Kriget i Ukraina

Den ryska attacken mot Ukraina började tidigt på morgonen den 24 februari.

Världen reagerar

„Putin trodde han kunde rulla in i Ukraina och få världen ner på knä. I stället konfronterades han av en styrka han aldrig förutsåg.

Han stötte på det ukrainska folket”

sa USAs president Joe Biden under sitt tal till nationen.

„Ukraina har blivit en symbol för den fria världen hur man försvarar våra gemensamma värderingar”

sa Polens president Andrzej Duda.

Europeiska Unionen och andra länder har infört flera individuella och ekonomiska sanktioner mot Ryssland.

Världsbanken har med omedelbar verkan avbrutit alla sina program i Ryssland och Vitryssland.

27 EU-länder (inklusive Sverige) gav Ukraina vapen och annat stöd.

FN:s Generalförsamling antog en resolution som kräver att ryska trupper dras tillbaka från Ukraina.

En utredning om möjliga krigsförbrytelser inleddes på begäran av 39 medlemsländer i Internationella Brottmålsdomstolen. Utredningen kommer att handla om situationen i Ukraina från och med den 21 november 2013, som täcker alla tidigare och aktuella anklagelser om krigsförbrytelser, brott mot mänskligheten eller folkmord som begåtts i någon del av Ukraina.

Europaparlamentet antog en resolution som uppmanar EU-institutionerna att göra ansträngningar för att ge Ukraina status som ett EU-kandidatland. Europeiska Unionens råd måste besluta om det.

Ukrainare flyr

Den överväldigande majoriteten är kvinnor och barn eftersom män i åldern 18-60 är förbjudna att lämna Ukraina.

Från början av kriget har drygt 2 miljoner personer från Ukraina flytt till Polen och 14 tusen kom till Sverige (data från 20 mars 2022)

Även om Ukraina inte tillhör EU så behöver ukrainska medborgare som söker sig till Sverige inte ha något visum. De får lov att stanna i Sverige som turister i 90 dagar.

4 mars träde i kraft EU:s massflyktsdirektiv (temporary protection directive) som innebär att flyende från Ukraina får temporärt skydd i hela EU under ett år med möjlighet till förlängning i upp till tre år. Det innebär att flyktingarna kan få omedelbart skydd i Sverige och ett tidsbegränsat uppehållstillstånd.

Tillståndet ger möjlighet att få hjälp med boende, rätt att arbeta, rätt att söka grundläggande vård, rätt till skolgång för barn och visst ekonomiskt bistånd i Sverige.

Om man vill söka asyl i Sverige ska man anmäla sig till svenska gränspoliserna vid passkontrollen och det räcker att man säger "Asyl". Då blir man slussad till Migrationsverket där man får hjälp med boende och uppehälle. Man får rätt att vistas i Sverige så länge läget i Ukraina inte är stabilt.

Om man stannar hos vänner och bekanta efter ankomsten till Sverige och vill söka asyl då ska man anmäla sig hos Migrationsverket innan utgången av 90 dagar från att man har kommit till Sverige.

Om man redan är i Sverige ska man själv kontakta Migrationsverket och ansöka om asyl vid någon av Migrationsverkets ansökningsenheter i Göteborg, Malmö eller Stockholm.

Efter att ha sökt asyl får personen i fråga ett sk LMA-kort enligt lagen om mottagande av asylsökande. LMA-kortet ger rätt till lägre avgift för de flesta receptbelagda mediciner och lägre patientavgift hos sjukvården. Till kortet kan arbetstillstånd kopplas om det blir aktuellt.

Polska Riksförbundet reagerar

Samma dag som kriget började gick Polska Riksförbundet ut med ett officiellt yttrande.

ZRZESZENIE ORGANIZACJI POLONIJNYCH W SZWECJI
POLSKA RIKSFÖRBUNDET I SVERIGE - UNION OF POLISH ASSOCIATIONS IN SWEDEN

Organizacja członkowska w / Medlem i / Member of:
Europejska Unia Wspólnot Polonijnych / Europeiska Unionen av Polska Förbund / Union of Polish Communities in Europe
Rada Polonii Światła / Världsrådet av Polniasamfund / Council of World Polonia
SIOŚ / Samarbetstjänst för etniska organisationer i Sverige / The Cooperation Group for ethnic Associations in Sweden

YTTRANDE

Polska Riksförbundet i Sverige fördömer Rysslands attack mot Ukraina som skedde på morgonen den 24 februari.

Aggression mot en suverän stat väcker motstånd från alla dem som respekterar självständighet och internationell rätt.

Polska Riksförbundet uttrycker solidaritet med det ukrainska folket och våra landsmän i Ukraina.

Styrelsen för Polska Riksförbundet i Sverige
24.02.2022

Direkt efter detta uttalande startade Polska Riksförbundet en insamling till Ukraina.

27.02.2022

Polska Riksförbundet i Sverige (org.nr 802008-4508) anordnar en hjälpkampanj för människor som drabbats av kriget i Ukraina.

Tack vare våra kontakter med organisationer i Ukraina vet vi vilken hjälp som behövs mest och vart den ska riktas. De som blev kvar i Ukraina är i den svåraste situationen och vi vill hjälpa dem i första hand. För detta ändamål samarbetar vi med Radio Lviv, vår pålitliga partner sedan många år.

De anställda på Radio Lviv, som finns på plats, har en överblick över den aktuella situationen, ett organiserat nätverk av volontärer och möjlighet att göra inköp och leverera till de behövande.

De medel som samlas in av Polska Riksförbundet i Sverige kommer att överföras på två sätt:

- till Radio Lvivs konto för människor i nöd i Ukraina,
- till kontot för föreningen "Wspolnota Polska" (Polish Community) i Warszawa, som i Polen tar hand om flyktingar från Ukraina.

För att stödja hjälpaktionen skänk stödbelopp
Swish 1234568788 eller bankgiro 5628-8525

Varje inbetalning måste märkas med ordet "Ukraina", annars kommer betalningarna att returneras. Det är ett nödvändigt formellt krav från våra redovisnings- och revisionsorgan.

Vi kommer att lämna aktuell information i flera informationsbrev och avräkningarna kommer att göras tillgängliga på Polska Riksförbundets hemsida www.polenia-zop.eu

Information på polska finns också på Polska Riksförbundets Fb portal
<https://www.facebook.com/Zrzeszenie-Organizacji-Polonijnych-w-Szwecji-ZOP-156215511485150>

Tom den 20 mars har 50.000 kronor samlats och detta belopp överförs till Radio Lvivs konto och rapporten om insamlingen läggs ut på Polska Riksförbundets hemsida www.polenia-zop.eu

Vår medlemsorganisation "Ogniwo" i Stockholm, organiserade i samarbete med Polferries, som i sin tur samarbetar med den svenska humanitära biståndsstiftelsen Filippus insamling av gåvor. Alla insamlade förnödenheter transporterades till Ukraina av Stiftelse Filippus. En annan medlemsorganisation ProformArt skänkte viss procent av försäljningen av sina alster i samband med vernisage i Stockholm. Konrad Mochalski från "Polska Blommor" åkte till Ukraina med transport av mest nödvändiga artiklar.

Minął rok jak bez wyroku, bez procesu, pod fałszywymi zarzutami zostali uwięzieni w areszcie śledczym działacze Związku Polaków na Białorusi - Andżelika Borys i Andrzej Poczobuta. Nie zgodzili się na układ z władzami Białorusi odmawiając deportacji do Polski. Nie zapominamy o nich.

Andżelika Borys, przewodnicząca Związku Polaków na Białorusi (ZPB) została w Grodnie aresztowana 23 marca 2021 r. i skazana początkowo na 15 dni aresztu. Według aktu oskarżenia Borys miała złamać przepisy o organizacji imprez masowych. O jaką imprezę chodziło? O jarmark rzemieślników, zwany Kaziukami organizowany w dniu św. Kazimierza, którego tradycja sięga początków XVII wieku. Oskarżenie reżim zdefiniował później jako „podżeganie do nienawiści” i „rehabilitację nazizmu”.

Andrzej Poczobut, dziennikarz, działacz Związku Polaków na Białorusi i korespondent Gazety Wyborczej został także aresztowany dwa dni po aresztowaniu Andżeliki. Sprawa dotyczy rzekomej przestępczej działalności grupy działaczy ZPB polegającej na celowych działaniach mających na celu podżeganie do nienawiści narodowej i religijnej oraz siania niezgody na gruncie przynależności narodowej, religijnej, językowej, a także rehabilitacji nazizmu. Grozi za to kara od 5 do 12 lat więzienia. Pisaliśmy o tym w 35 numerze naszego kwartalnika. Te aresztowania trwają do dzisiaj, bez procesu sądowego.

Andżelika i Andrzej nie są jedynymi więźniami reżimu Łukaszenki. **Aleksander Kapucki**, obrońca praw człowieka i działacz Związku Polaków na Białorusi od 17 grudnia minionego roku przebywa w areszcie administracyjnym miasta Mołodeczno za rzekome rozpowszechnianie materiałów ekstremistycznych. Białoruscy obrońcy praw człowieka uznali Aleksandra Kapuckiego za więźnia politycznego.

Miejscowy sąd na wniosek milicji co najmniej trzykrotnie zasądził Polakowi pobyt w areszcie na maksymalnie dopuszczane 15 dni. 31 stycznia, po zakończeniu kolejnego 15-dniowego wyroku, Aleksander znowu nie wyszedł jednak na wolność.

Od października ubiegłego roku nie ma żadnego kontaktu z Andżeliką. Jej adwokaci pod groźbą pozbawienia prawa do uprawiania zawodu, nie mogą informować, ani o toczącym się przeciwko niej śledztwie, ani o jej kondycji fizycznej oraz psychicznej. Milczenie Andżeliki może być wołaniem o ratunek, jako że z wcześniejszych doniesień wiemy, że warunki w więzieniu są karygodne, a jej stan zdrowotny jest stale pogarszający się. Także Andrzej ma poważne problemy ze zdrowiem.

Andrzej Pisalnik, dziennikarz i działacz Związku Polaków na Białorusi, administrator portalu Znadniemna.pl został w kwietniu ub. roku wezwany do prokuratora w Grodnie, od którego usłyszał, że wypowiadając się publicznie o sytuacji Polaków na Białorusi, wyrządza szkodę interesom państwowym Republiki Białorusi i może zostać za to pociągnięty do odpowiedzialności karnej. Już dzień po wizycie u prokuratora, Andrzej Pisalnik i jego żona **Iness Todryk-Pisalnik**, także dziennikarka, zostali zatrzymani i przewiezieni na przesłuchanie do Komitetu Śledczego w stolicy Białorusi – Mińsku. Zarzuty wobec Andrzeja Pisalnika to „wzniesienie nienawiści na tle narodowościowym” po tym, gdy informował o antypolskiej kampanii. Po przesłuchaniu Andrzej i Iness nie mieli innego wyjścia tylko jak najszybciej uciec z Białorusi razem ze swoim synkiem.

Obecnie Iness i Andrzej mieszkają w Polsce i kontynuują in-

PRZEŚLADOWANIA NA BIAŁORUSI

Andżelika Borys i Andrzej Poczobut nadal w więzieniu

formowanie opinii publicznej o losie uwięzionych kolegów oraz o tym jak Polacy na Białorusi są prześladowani za krzewienie polskiej kultury.

Portal informacyjno-publicystyczny Związku Polaków na Białorusi, Znadniemna.pl, został w styczniu tego roku uznany przez marionetkowy sąd Łukaszenki za ekstremistyczny.

Co to oznacza? Jest to sposób na zastraszenie Polaków na Białorusi, którym władze potrafią udowodnić, że odwiedzający ten portal, udostępniają publikacje z portalu w mediach społecznościowych, lub w inny sposób identyfikują się z ukazującymi się na portalu treściami. A za to grozi na Białorusi odpowiedzialność administracyjna.

Czego to jest dowodem? Uznanie przez reżim portalu Znadniemna.pl za ekstremistyczny jest także formą uznania, że działalność

Rodzina Pisalników. Zdjęcie: ks. Maciej Świigoń / Gość Niedzielny

na znak solidarności z uwięzionymi kolegami była na tyle skuteczna, że reżim musiał posunąć się do uniemożliwienia funkcjonowania portalu w dotychczasowym formacie.

Na całym świecie organizacje polonijne protestują przeciwko uwięzieniu działaczy Związku Polaków na Białorusi. Światowe Stowarzyszenie Mediów Polonijnych domagało się na swojej stronie internetowej i w mediach społecznościowych zaprzestania prześladowania dziennikarzy i uwolnienia Andrzeja Poczobuta. Stowarzyszenie podjęło decyzję o uhonorowaniu Andrzeja

Poczobuta wyróżnieniem i statuetką „Za wolność słowa”, ale kiedy nadejdzie dzień, kiedy będzie można mu to wyróżnienie przekazać - nie wiadomo, czekamy...

W imieniu Zrzeszenia Organizacji Polonijnych w Szwecji wystosowałam pismo do kancelarii prezydenta Łukaszenki z żądaniem uwolnienia uwięzionych działaczy polskich na Białorusi oraz do Minister Spraw Zagranicznych w Szwecji, Ann Linde z prośbą o wstawiennictwo w tej sprawie.

Z kancelarii prezydenta nie otrzymaliśmy żadnej odpowiedzi, ale też się jej nie spodziewaliśmy. Natomiast Minister Spraw Zagranicznych w Szwecji odpisała, a tłumaczenie tego listu zamieszczamy poniżej.

Regeringskansliet
Kancelaria Rządu

Ministerstwo Spraw Zagranicznych
Minister ds. zagranicznych

2021-08-27

Teresa Sygnarek

Szanowna Teresa Sygnarek,

Dziękuję za Wasz list i za Wasze zaangażowanie w sprawie bezpieczeństwa dziennikarzy na Białorusi. To zaangażowanie, które pokazuje społeczeństwo, organizacje pozarządowe i inne podmioty w społeczeństwie jest niesłychanie ważne.

Wolność słowa i bezpieczeństwo dziennikarzy jest podstawą w państwie demokratycznym, a te sfalszowane wybory i brutalne wykroczenia, których reżim na Białorusi się dopuścił są nieakceptowalne. Dokładnie śledzę rozwój w tym kraju i z dużym zaniepokojeniem odnotowuję kontynuowane poważne naruszenia praw obywatelskich i dalsze pogorszenia sytuacji wolnych mediów na Białorusi. Nasz rząd nadal potępia samowolne i na podłożu politycznym aresztowania na Białorusi. Szwecja i Unia Europejska będą podtrzymywać żądania uwolnienia więźniów politycznych i dziennikarzy oraz wolnej działalności mediów w kraju.

Jedynie pokojowy i demokratyczny proces, który wspierany jest przez silne społeczeństwo i kontrolowany jest przez niezależne i wolne media może zapewnić trwałe rozwiązania tej sytuacji, która ma miejsce na Białorusi.

Z poważaniem
/podpis/
Ann Linde

Tłumaczenie listu
z Ministerstwa Spraw Zagranicznych
w Szwecji

Telefon: 08-405 10 00
Faks: 08-723 11 76
Webb: www.regeringen.se

Adres pocztowy: 103 39 Sztokholm
Adres siedziby: Gustav Adolfs torg 1
E-post: ud.registrator@regeringskansliet.se

Oczywiście będziemy nadal się upominać o uwolnienie działaczy polskich na Białorusi chociaż napięta sytuacja Rosja-Ukraina-Białoruś teraz temu nie sprzyja.

TERESA SYGNAREK

Źródła: www.znadniemna.pl, www.rp.pl, www.kresy24.pl, <https://paradyzja.com/andzelika-borys-i-andrzej-poczobut-od-blisko-osmiu-miesiecy-w-areszcie>, www.belsat.eu/pl/news

FÖRFÖLJELSER I VITRYSSLAND

Angelika Borys och Andrzej Poczobut fortfarande fängslade

Angelika Borys, ordförande för Polackernas Förening i Vitryssland (PFB), arresterades i Grodno den 23 mars 2021 och dömdes till en början till 15 dagars fängelse. Enligt åtalet bröt Borys mot reglerna gällande ordnande av massevenemang. Vilket massevenemang handlade det här om? En hantverksmässa, kallad Kaziuki, på dagen för St. Kasimir, vars tradition går tillbaka till början av 1600-talet. Anklagelsen definierades senare av regimen som "uppvigling till hat" och "återupptättande av nazismen".

Andrzej Poczobut, journalist, aktivist i Polackernas Förening i Vitryssland och korrespondent för den polska tidning Gazeta Wyborcza, greps också två dagar efter att Angelika arresterades. Fallet gäller den påstådda kriminella aktiviteten hos en grupp PFB-aktivister som består i avsiktliga handlingar som syftar till att uppvigla till nationellt och religiöst hat och återupptättande av nazismen vilket är straffbart med 5 till 12 års fängelse.

Vi skrev om det i nummer 35 av vår kvartalsbok. Idag sitter Borys och Poczobut fortfarande i fängelse, utan rättgång.

Kontakten med Angelika Borys bröts i oktober förra året. Hennes advokater kan inte, under hot om att bli fråntagna rätten att praktisera, ge någon information om den utredning som pågår och inte heller information kring Angelikas fysiska och psykiska tillstånd. Vi vet från tidigare rapporter att fängelseförhållandena är förfärliga och att hennes hälsa ständigt försämras. Även Andrzej Poczobut har allvarliga hälsoproblem.

Andrzej Pisalnik, journalist och aktivist i Polackernas Förening i Vitryssland, administratör av portalen Znadniemna.pl, kallades till åklagaren i Grodno i april förra året. Han anklagades för att dela offentlig information om polackernas situation i Vitryssland vilket är enligt regimen straffbart. En dag efter besöket hos åklagaren greps Andrzej Pisalnik och hans fru **Iness Todryk-Pisalnik**, också en journalist, och fördes för förhör till Vitrysslands huvudstad Minsk. Anklagelserna mot Andrzej Pisalnik inkluderar "uppvigling till nationellt hat" efter att hade rapporterat om en antipolsk kampanj. Efter förhöret hade Andrzej och Iness med deras son inget annat val än att fly från Vitryssland till Polen så snart som möjligt.

PFB:s informationsportal, Znadniemna.pl klassades av Lukasjenkas marionettstol som extremistisk i januari i år.

Vad betyder det? Inget annat än ett sätt att skrämja polacker i Vitryssland. Det är också en form av erkännande att portalens verksamhet i solidaritet med de fängslade kollegorna var så effektiv att regimen var tvungen att hindra portalen från att fungera i nuvarande form.

Polska Riksförbundets i Sverige har skrivit brev till president Lukasjenkas kansli och begärt att fängslade polska aktivister i Vitryssland skulle släppas och brev till Sveriges utrikesminister Ann Linde med uppmaning att agera i denna fråga har även skickats. Vi fick inget svar från presidentens kansli, men vi förväntade oss det inte heller. Däremot skrev utrikesministern i Sverige tillbaka och Polska Riksförbundets i Sverige kommer att fortsätta bevaka detta och att kräva frigivning av polska aktivister i Vitryssland, även om den spända situationen Ryssland-Ukraina-Vitryssland försvårar situationen avsevärt.

Charytatywny Turniej Piłkarski

Turniej charytatywny

TAS BYGG CUP 2022

19.03.2022

Hala Slottshallen
Tjärnstigen 1
135 61 Tyresö

START godz. 11.30

Organizator

HUSARIA
STOCKHOLM

Gramy dla

Maćka Koziorowskiego

Licytacja gadżetów on-line.
Cała kwota zebrana z turnieju
zostanie przeznaczona na
rehabilitację oraz budowę hospicjum.

RAZEM JESTEŚMY SILNIEJSI

Patronaci turnieju

fundacja
Lęborskie Hospicjum Stacjonarne

K&K ŻURAWSKY
TRANSPORT POLSKA - SZWECJA

TAS BYGG

LUKS-ART.com
photography

POLTÄLJE
Livemedel & Polska delikatesser

Logoprint Design
073 985 24 40

Kulinarna Przystań
Polskiego Smaku

19 marca br. z inicjatywy klubu piłki nożnej Husaria Stockholm, byliśmy świadkami pierwszego turnieju charytatywnego Tas Bygg Cup 2022, którego celem była zbiórka funduszy na dwa szczytne cele.

Pierwszym z nich jest wsparcie leczenia zaprzyjaźnionego z drużyną Husarii polskiego sportowca Macieja Koziorowskiego, który po wypadku samochodowym ma poważnie uszkodzony mózg i potrzebuje intensywnej rehabilitacji, dającej mu szansę na poprawę stanu zdrowia.

Drugim celem jest dołożenie cegiełki do budowy Lęborskiego Hospicjum Stacjonarnego im. św. Józefa.

W wydarzeniu otwartym przez ambasadora RP w Sztokholmie, **Joannę Hofman**, wzięło udział 12 drużyn piłkarskich nie tylko ze Szwecji, ale także z Norwegii.

Były to między innymi: dwa składy Husarii Stockholm, dwa składy Victorii Stockholm, dwa składy Polonii Falcons, Polonia United, Polonia FC Joga Bonito, Hvit & Rod Oslo Futsal, Love Dance Help oraz zwycięzcy turnieju - Olympia Stockholm. Łącznie spotkało się 120 zawodników.

Do istniejących już drużyn dołączyło trzech goszczących na turnieju senatorów RP: **Ryszard Świński**, **Mariusz Gromko** i **Wiktor Durlak**.

Puchary dla zwycięzców oraz medale dla wszystkich piłkarzy wręczał konsul **Maciej Zamościk**. Organizatorzy turnieju, drużyna piłkarska Husaria Stockholm otrzymała puchar Fair Play z rąk prezesa Zrzeszenia Organizacji Polonijnych w Szwecji, **Teresy Sygnarek**.

Sponsorem tytularnym turnieju była firma Tas Bygg, a pozostałymi sponsorami wspierającymi byli: sklep Poltälje, Kulinarna Przystań Polskiego Smaku, Logoprint Design, firma transportowa K&K Żurawscy oraz Luks-Art.

W momencie zamykania bieżącego numeru kwartalnika ciężko nam powiedzieć jaki był wynik zbiórki, gdyż w związku z turniejem na facebookowym portalu Husarii Stockholm do 3 kwietnia odbywają się licytacje gadżetów sportowych.

Niemniej jednak, już teraz Husaria Stockholm wsparła zbiórkę Zrzeszenia Organizacji Polonijnych w Szwecji mającą na celu pomoc dla Ukrainy.

Ambasador RP Joanna Hofman dokonała oficjalnego otwarcia turnieju.

Reprezentacja Senatu RP nie tylko podniosła rangę turnieju, ale także wzmocniła drużyny piłkarskie.

Od lewej: Mariusz Gromko, Ryszard Świłski, Adam Żuchowski i Wiktor Durlak.

Następnego dnia w związku z turniejem, na zaproszenie ambasador **Joanny Hofman** w Ambasadzie RP w Sztokholmie odbył się uroczysty obiad w którym udział wzięli m.in. konsul **Maciej Zamościk**, prezes Zrzeszenia Organizacji Polonijnych w Szwecji **Teresa Sygnarek**, prezydent Europejskiej Unii Wspólnot Polonijnych **Tadeusz Adam Pilat**, wyżej wymienieni senatorowie RP, prezes Husarii Stockholm **Adam Żuchowski** oraz przedstawiciele kilku drużyn biorących udział w turnieju.

Zrzeszenie Organizacji Polonijnych w Szwecji uhonorowało organizatora turnieju, klub Husaria Stockholm nagrodą Fair Play.

Przyjęcie w Ambasadzie RP stworzyło możliwość zacieśnienia kontaktów i podsumowania wrażeń z rozgrywek piłkarskich. Od lewej: ambasador Joanna Hofman, senator Ryszard Świłski, prezes Teresa Sygnarek i konsul Maciej Zamościk.

W przyjaznej atmosferze podziękowań i gratulacji, nie zabrakło rozmów na temat planów kolejnych imprez sportowo-kulturalnych mających na celu szerzenie ducha polskości za granicą oraz szeroko pojętej integracji polonijnej.

Kwartalnik Polonia Nowa z przyjemnością aktywnie włączy się w te działania.

W Wiśle odbyły się XV Światowe Zimowe Igrzyska Polonijne. Zgłosiło się niemal 500 uczestników z 21 krajów - Austrii, Belgii, Białorusi, Bułgarii, Czech, Danii, Hiszpanii, Irlandii, Kanady, Kazachstanu, Litwy, Luksemburgu, Łotwy, Niemiec, Rosji, RPA, Stanów Zjednoczonych, Szwajcarii, Szwecji, Ukrainy i Węgier.

Organizator, Wspólnota Polska nie mogła odwołać Igrzysk ponieważ część zawodników wyruszyła na nie przed agresją Rosji na Ukrainę.

Szczególnie wzruszająca była inauguracja Igrzysk. Uroczystość rozpoczęła się od odegrania hymnu Ukrainy ilustrowanego - przygotowanym specjalnie na tę okazję filmem Polonijnej

Agencji Informacyjnej - jako hołd dla narodu ukraińskiego i należącym do niego Polaków, którzy w tym samym czasie musieli stawić czoła rosyjskiemu najeźdźcy.

Zawodnicy otrzymali oficjalne zaproszenie na kolejne igrzyska w Wiśle, które odbędą się w 2024 roku.

W porozumieniu z Adamem Małyszem, który był gościem specjalnym na Igrzyskach zapowiedziano nową dyscyplinę na następnych Igrzyskach Zimowych.

Będą to skoki narciarskie, na bezpiecznej, tzw. "10 metrowej" skoczni.

Na stronie Stowarzyszenia „Wspólnota Polska”

<http://wspolnotapolska.org.pl/igrzyskazimowe/2022/> można obejrzeć relacje z Igrzysk dzień po dniu.

W short tracku, czyli łyżwiarstwie szybkim na torze krótkim złoty medal zdobył Jerzy Walczak, reprezentant Zrzeszenia Organizacji Polonijnych w Szwecji, prezes klubu sportowego Sawa z Karlshamn. Jest to już 14 złoty medal zdobyty na kolejnych Igrzyskach Zimowych, oprócz 3 srebrnych i 1 brązowego.

Jerzy Walczak może pochwalić się bardzo specjalnym wyróżnieniem, nagrodą Fair Play Polskiego Komitetu Olimpijskiego. Przed startem w zawodach łyżwiarskich Jerzy sprezentował swoje łyżwy zawodnikowi z Austrii, który zdobył srebrny medal.

Jurkowi gratulujemy zarówno zdobycia złotego medalu, jak i pięknej postawy sportowej na Igrzyskach.

XV Zimowy Idrottsfestspel för Polackerna från hela världen organiserades i staden Wisla i södra Polen. Nästan 500 deltagare från 21 länder - Österrike, Belgien, Vitryssland, Bulgarien, Tjeckien, Danmark, Spanien, Irland, Kanada, Kazakstan, Litauen, Luxemburg, Lettland, Tyskland, Ryssland, Sydafrika, USA, Schweiz, Sverige, Ukraina och Ungern.

Arrangören, ”Wspolnota Polska”, kunde inte ställa in spelen eftersom några av de tävlande gav sig iväg innan Rysslands aggression mot Ukraina ägde rum.

Invigningen av spelen var särskilt gripande. Ceremonin började med framförandet av den ukrainska nationalsången, illustrerad med en film som den polska informationsbyrån tog fram speciellt för detta tillfälle.

Filmen var en hyllning till den ukrainska nationen och de polackerna som lever i Ukraina, vilka var utsatta för de ryska inkräktarna under samma period som spelen ägde rum.

Polska Riksförbundet representerades bl a av Jerzy Walczak, ordförande för idrottsklubben Sawa i Karlshamn.

Jerzy fick guldmedalj i short track och det är hans 14:e guldmedalj från de vinterspelen han har deltagit i förutom han 3 silver och en brons.

Jerzy kan även skryta med en mycket speciell utmärkelse, Fair Play priset från den Polska Olympiska Kommittén. Han skänkte sina skridskor till en annan tävlande från Österrike som vann silvermedalj.

Vi gratulerar Jerzy Walczak till både guldmedaljen och hans idrottshandling.

Alternatywa dla Facebooka?

Facebook to dzisiaj ogromna machina, która tak naprawdę rządzi naszym życiem. Ten początkowo towarzyski portal stał się narzędziem ułatwiającym życie towarzyskie i biznesowe.

Stał się kopalnią wiedzy o życiu i otaczającym nas świecie.

Z czasem zaczął nam dyktować warunki. Co możemy oglądać i czytać. W jaki sposób możemy się wyrażać. Jakie zdjęcia możemy publikować. Przejął też nasze prawa do tego co publikujemy. Za każde słowo, które nie spełnia standardów społeczności zaczął banować czyli cenzurować.

Jako moloch przestał dawać sobie radę z kontrolą dostępu do naszych danych co poskutkowało poważnym wyciekiem danych użytkowników, a w dalszej kolejności odpływem użytkowników, którzy pragną wolności wypowiedzi oraz kontroli i bezpieczeństwa swoich danych.

Gdzie podział się niezadowoleni użytkownicy?

Czy jest alternatywa dla FB?

W 2012 roku Amerykanin, Mark Wenstein wraz z kilkoma znajomymi postanowił stworzyć alternatywę dla Facebooka. Miał to być portal, który byłby pozbawiony wszystkich największych wad FB czyli np. reklam, cenzury, braku możliwości usunięcia konta przez użytkownika. Nowy portal miałby w odróżnieniu od konkurenta zapewniać ochronę danych osobowych

Przy nowym projekcie pracował m.in. znany brytyjski fizyk i programista, współtwórca usługi WWW - Tim Berners-Lee.

MeWe od początku został okrzyknięty Anty-Facebookiem. To co uderza w nim na dzień dobry to jego motto czyli „*Twoje prywatne życie nie jest na sprzedaż*” oraz Karta Praw i Prywatności z której możemy się dowiedzieć, że:

- teoretycznie brak moderacji/cenzury na portalu, a skargi są roz-

patrywane ale na pewno nie w taki sposób jak na FB (Facebook mocno skręca poglądowno w lewą stronę przymykając oko na jawną dyskryminację osób prawicowych)

- brak oprogramowania szpiegującego (FB ma technologię rozpoznawania twarzy)

- bezpieczeństwo użytkowników jest priorytetowe

- użytkownik ma całkowitą kontrolę nad wyświetlanymi informacjami i ich kolejnością

- MeWe nie rozporządza naszymi danymi

- w każdej chwili można skasować konto (na FB można jedynie zawiesić konto)

Brzmi idealnie, ale czy tak faktycznie jest?

MeWe jest darmowy, ale nie do końca. Za wszystko co ekstra typu naklejki, ikonki, emoji, motywy, rozmowy video, a także założenie strony swojego biznesu czy fanpage trzeba zapłacić. FB oferuje wszystko za darmo, ale żeby post miał duży zasięg, albo żeby zdobyć nowych fanów trzeba wykupić reklamę. I czy rozporządzając naszymi danymi (sprzedaż, używanie do swoich potrzeb naszych wizerunków) nie narusza naszej prywatności?

Jeżeli chodzi o MeWe to podejrzenia wzbudza sformułowanie o zakazie publikowania treści pełnych nienawiści. Co dokładnie oznacza sformułowanie “pełne nienawiści”? Napisanie, że kogoś się ukatrupi czy, że ktoś jest gównem którego lepiej nie tykać? Użycie słowa “pedał” w kontekście części roweru? Najlepiej samemu sprawdzić zakładając konto na MeWe, które ma już kilkanaście milionów użytkowników.

Czas pokaże czy MeWe zdeptronizuje Facebooka.

AGNIESZKA WIĘCKOWSKA

Od Redakcji:

Temat jest bardzo aktualny. W sieci są różne rozwiązania komunikacyjne zamiast Messengera od Facebooka, na przykład Telegram, Signal, Wire i inne.

Kontrolowanie wiarygodności źródeł w dobie fejk newsów, deep fejków i innych twórców dezinformacyjnych staje się koniecznością. W następnym numerze obiecujemy rozwinąć ten temat i przyjrzeć się także portalom fact checkers.

Historia każdego kraju ma swoje jasne i ciemne strony. Ważne jest, aby pamiętać nawet o negatywnych wydarzeniach, aby uniknąć powrotów. Zgodnie z ukutym powiedzeniem szwedzkim „O tym opowiadajcie”.

PRZYMUSOWE STERYLIZACJE W SZWECJI

W tym delikatnym temacie ważne jest, abyśmy zaznajomili się z trzema pojęciami: eugeniką, biologią rasową i higieną rasową. Niektóre źródła używają ich jako synonimów, ale chcę twierdzić, że istnieje pewna różnica, i że pierwsze pojęcie w pewnej zmodyfikowanej formie dało początek kolejnym.

Eugenika - pojęcie, które zostało wprowadzone w 1883 roku przez Francisca Galtona, brytyjskiego antropologa i psychologa pochodzi z języka greckiego i składa się z dwóch słów: „dobry” i „rasa” lub „pochodzenie”.¹

Istnieją również dwa warianty tego pojęcia, eugenika pozytywna i negatywna.

Eugenika pozytywna, czyli promocja rozrodu, mająca na celu zwiększenie liczby urodzeń dzieci pochodzących od rodziców mających cechy pożądane. Natomiast eugenika negatywna, zmierzająca do ograniczenia reprodukcji osób, które mogłyby przekazać cechy niepożądane, czyli dziedziczne upośledzenia, miała na celu zmniejszenie liczby urodzeń dzieci nieodpowiednich rodziców, np. poprzez sterylizację.

Biologia rasowa - nie ma podstaw naukowych i jest związana z higieną rasową. Pierwszy na świecie państwowy instytut biologii rasowej powstał w Uppsali po decyzji parlamentu w 1921 roku o „przeciwdziałaniu degeneracji szwedzkiego plemienia”.

Higiena rasowa - jest wynikiem biologii rasowej, praktycznie stosowanej wobec ludzi. Chodziło o to, aby zapobiegać rozmnażaniu się mniej dobrych osobników i promować reprodukcję tych najlepszych.² Poprzez badania reguł przekazywania cech dziedzicznych i ich stosowania, higiena rasowa miała na celu zapobieganie przenoszeniu złych cech.³

Przyjrzymy się rozwojowi w Szwecji, która była liderem w tej dziedzinie wśród krajów nordyckich, mimo że nie były one osamotnione w stosowaniu przymusowych sterylizacji.

W różnym czasie i w różnym stopniu przepisy dotyczące przymusowej sterylizacji obowiązywały w Niemczech, Szwecji, Danii, Norwegii, Islandii, Finlandii, Estonii, Łotwie, niektórych stanach w USA i w Kanadzie, Szwajcarii i kilku innych państwach.

Aby zrozumieć, jak ta ideologia owładnęła „naukowców” w różnych krajach, musimy spojrzeć na to z perspektywy historycznej.

1883 Brytyjski antropolog Francis Galton definiuje pojęcie eugeniki.

1895 Niemiecki lekarz i biolog w Alfred Ploetz wprowadza termin higiena rasy.

95% wszystkich sterylizacji miało miejsce w krajach preferujących używanie terminu higiena rasy: w nazistowskich Niemczech, krajach nordyckich i Japonii.⁴

1901 Szwedzka pisarka Ellen Key publikuje manifest dotyczący higieny rasy w książce *Stulecie dziecka (Barnets århundrade)*.

1907 W stanie Indiana w USA uchwała się przepisy dotyczące sterylizacji.

1920 Duński minister zdrowia i opieki społecznej publikuje książkę o poprawie rasowej.

1921 Szwecja jako pierwszy kraj uznaje higienę rasową za oficjalną dziedzinę nauki, a szwedzki parlament (riksdag) ustanawia pierwszy na świecie państwowy Instytut Biologii Rasowej.

¹ Nationalencyklopedi, Uppslagsverk.

² levandehistoria.se

³ <http://runeberg.org/rfbk/0643.html>, sametinget.se

⁴ regeringen.se

1928 W Szwajcarii i kanadyjskim stanie Alberta uchwalone zostają przepisy dotyczące sterylizacji.

1929 Dania wprowadza przepisy dotyczące sterylizacji.

1931 Związek Radziecki sprzeciwia się i potępia również eugenikę pozytywną.

1933 Niemcy wprowadzają przepisy dotyczące sterylizacji.

1934 Szwecja i Norwegia uchwalają przepisy dotyczące sterylizacji. Szwedzkie prawo dopuszcza w określonych sytuacjach sterylizację bez zgody osoby, której zabieg ten ma dotyczyć.

1935 Finlandia wprowadza przepisy dotyczące sterylizacji.

1937 Rozporządzenie o sterylizacji w oparciu o higienę rasy w Estonii i na Łotwie, a rok później w Islandii.

1938 Szwed Nils von Hofsten, ekspert ds. higieny przy komisji do spraw ludności wyraża podziw dla skuteczności niemieckich działań w dziedzinie polityki ludnościowej.

1940 Szwedzki parlament (riksdag) rozszerza definicję higieny rasy o aspekt „aspołeczności”, a Japonia przyjmuje niemiecki nazistowski dekret.

1941 Szwedzki parlament przyjmuje nową ustawę o sterylizacji, która obejmuje również choroby psychiczne, niepoczytalność, inne zaburzenia aktywności umysłowej i aspołeczny styl życia. Prawo opiera się co do zasady na dobrowolności, jednak tzw. ubezwłasnowolnionych, czyli pozbawionych zdolności do czynności prawnych, sterylizuje się bez ich zgody.

1945 Nils von Hofsten zostaje mianowany przez rząd Pera Albina Hanssona przewodniczącym państwowego Instytutu Biologii Rasowej.

1946 Alva Myrdal, szwedzka socjaldemokratyczna ekspertka w sprawach ludności, pisze, że przygotowywana reforma świadczeń na dzieci wymaga masowej sterylizacji ludzi, którzy mogą być ciężarem dla społeczeństwa.

1946 Nils von Hofsten, ówczesny rektor Uniwersytetu w Uppsali, chweli się w audycji radiowej, że Szwecja jest liderem w zapobieganiu posiadania dzieci przez wielu „miernych ludzi”.

1947 Nils von Hofsten zostaje mianowany rządowym ekspertem ds. higieny rasy.

1948 Japonia rozszerza definicję higienę rasy o różne dolegliwości fizyczne.

1976 Wchodzi w życie nowa szwedzka konstytucja, która gwarantuje każdemu obywatelowi ochronę przed przymusową ingerencją fizyczną, co oznacza, że sterylizację można przeprowadzić tylko na własną prośbę, a osoby, które ukończyły 25 lat, nie potrzebują zgody żadnego urzędu państwowego.⁵

1997 Szwedzki rząd powołuje specjalną komisję dochodzeniową, aby naświetlić stanowisko i odpowiedzialność decydentów politycznych, urzędów, środowiska naukowego i zawodów medycznych w odniesieniu do tworzenia i stosowania szwedzkiego ustawodawstwa dotyczącego sterylizacji.⁶

Kto padł ofiarą przepisów dotyczących sterylizacji w Szwecji?

Ustawa o sterylizacji z 1941 roku określała trzy różne wskazania do sterylizacji.⁷

Wskazanie medyczne – dopuszczające sterylizację kobiet, u których ciąży mogła stanowić zagrożenie ich życia ze względu na stan zdrowia lub wadę fizyczną.

⁵ data.riksdagen.se, regeringen.se

⁶ lagen.nu

⁷ <https://www.regeringen.se/contentassets/68b217b7f8e746a799536f3ad851c05e/steriliseringsfragan-i-sverige-1935---1975>

Wskazanie eugeniczne (także określane jako wskazanie na podstawie dziedziczności lub higieny rasy) – dopuszczające sterylizację osób, które drogą genetyczną mogłyby przekazać potomstwu chorobę fizyczną, umysłową lub inne ograniczenie umysłowe.

Wskazanie socjalne – dopuszczające sterylizacje osób, które nie były w stanie zapewnić opieki potomstwu ze względu na ograniczenie intelektualne, zaburzenia psychiczne lub asocjalny tryb życia.

Choć analiza późniejszych dokumentów odnotowuje, że około połowa wszystkich narażonych na sterylizację dobrowolnie zgodziła się na zabieg, to wiele wskazuje na to, że „dobrowolność” ta miała przymusową formę, np. poprzez groźbę odwołania planowanej operacji, uwarunkowanie wypisu z zakładu oraz inne formy perswazji lub nacisku w celu wyegzekwowania zgody.

W latach 1928-1976 w Europie dokonano sterylizacji: 350 000 Niemców, 63 000 Szwedów, 40 000 Norwegów, 58 000 Finów, 6 000 Duńczyków, około 400 Szwajcarów, 450 Islandczyków.

Większość wszystkich wysterylizowanych (z wyjątkiem nazistowskich Niemiec) stanowiły kobiety, w Szwecji aż 93%.

Wielka Brytania nigdy nie uchwaliła żadnych przepisów dotyczących sterylizacji, ponieważ uznano, że motywy tych zabiegów nie mają podstaw naukowych. Te same wnioski wyciągnięto w Meksyku i Brazylii.

W Polsce w latach 30-tych, podobnie jak w kilku innych krajach, powstało Towarzystwo Eugeniczne i zostały przedstawione dwa projekty ustaw, które jednak nigdy nie zostały przyjęte.

Wspólny mianownik w kwestii sterylizacji?

Czy w grę wchodzi również aspekt religijny? Na przykład: wykroczenie Adama i Ewy, w krajach germańskich i stosunkowo zsekularyzowanych interpretowano jako grzech dziedziczny, co otwierało możliwość spekulacji na temat tego, co jest dziedziczne. W innych krajach, w językach romańskich, słowiańskich, ugrofińskich i angielskim, gdzie czyn pierwszych rodziców rasy ludzkiej określany jest jako grzech pierworodny, ustawodawstwo dotyczące higieny rasy nie zyskało poparcia.

Encyklika Papieża Piusa XI, *Casti Connubii* w 1930 roku, czyli okólnik do całego Kościoła katolickiego, który jest wiążący dla pobożnych katolików, określił, że żadna władza świecka nie ma prawa krzywdzić ani naruszać integralności cielesnej człowieka, ani z powodów eugenicznych, ani innych. Wówczas nie było ani jednego katolickiego kraju, w którym przygotowane byłoby jakiegokolwiek ustawodawstwo eugeniczne, czytaj: o biologii rasowej.⁸ W 1935 roku Papież powrócił do kwestii sterylizacji na Międzynarodowym Kongresie Szpitalnictwa i ponownie potępił sterylizację. Kolejny Papież Pius XII oświadczył w 1940 roku, że stanowisko Kościoła określone w *Casti Connubii* nadal obowiązuje.

Odpowiednikiem encykliki kościoła katolickiego był w kościele szwedzkim list pasterski biskupów opublikowany w 1951 roku, *List w życiowej sprawie ludu*. Odnośnie sterylizacji stwierdzono w tym liście, że niektórzy ludzie nie powinni się rozmnażać ze względów interesów państwa.

Kościół szwedzki aprobował sterylizacje zarówno przed, jak i po II wojnie światowej.

Równie oczywiste było, że Kościół katolicki był przeciwny sterylizacji. Rezultatem było to, że przepisy dotyczące sterylizacji nie zdobyły przychylności w krajach katolickich.

⁸ Maciej Zaremba, *De rena och de andra*, 1999; www.katoliknu.se

Dom Ludu nie dla wszystkich

Niektóre głosy krytyczne były zdania, że sterylizacje w Szwecji nie miały podłoża rasistowskiego. Ale to duże uproszczenie. W debacie na przestrzeni wieków pojawiały się argumenty rasistowskie, zwłaszcza dotyczące tzw. tattare czyli ludzi wędrownych.⁹

Polityka sterylizacyjna miała również wymiar ekonomiczny. W latach czterdziestych, kiedy w Szwecji zaczęto tworzyć tzw. Dom Ludu (Folkhemmet), który miał wprowadzić świadczenia na dzieci, przymusowa sterylizacja stała się instrumentem ekonomicznym. Był to nawet warunek do wprowadzenia pewnych reform opieki społecznej, patrz oświadczenie Alvy Myrdal z 1946 roku, i jej stwierdzenie, że nadchodząca reforma świadczeń na dzieci wymaga masowej sterylizacji ludzi, którzy mogą być ciężarem dla społeczeństwa.

Wnikliwy i obszerny materiał na ten temat znajdujemy w pracy Maiji Runci *Sterylicacje w Domu Ludu* (1998), w której przedstawia politykę sterylizacji jako radykalny i kolektywistyczny projekt, który skutkował nadużyciami i przymusem wobec jednostek.¹⁰

Przełom w Szwecji

Pod koniec lata 1997 roku Maciej Zaremba¹¹ opublikował w *Dagens Nyheter* artykuły, które wywołały gorącą debatę zarówno w szwedzkich, jak i zagranicznych mediach.

Jego artykuły były określane jako przełomowe rewelacje, nawet za granicą, gdzie cieszyły się dużym zainteresowaniem, ale niektórzy krytycy wskazywali, że samo wydarzenie nie było nowością, i że głównie politycy już wcześniej wiedzieli o problemie sterylizacji, ale „o tym się nie mówiło”.

Wielu uważa jednak, że to artykuły Zaremby spowodowały powstanie Oficjalnych Państwowych Dochodzeń (SOU 1999: 2 i SOU 2000: 2)¹², w wyniku których ofiary sterylizacji mogły zwrócić się do państwa o zadośćuczynienie i odszkodowanie. Jednak tylko niecałe dwa tysiące osób otrzymało standardowe odszkodowanie w wysokości 175 000 koron każda.

Kiedy Maciej Zaremba ze swojej strony postawił kropkę w powstałej debacie w artykule DN 27/9 stwierdził, że szwedzkie państwo opiekuńcze było specyficzną, historyczną konstrukcją, w której państwo chciało edukować obywateli, a niektórzy ludzie mogli być postrzegani jako przeszkoda w postępie. Zbyt duża władza została oddana w ręce tych, którzy mieli realizować polityczne cele. Nastąpiło połączenie socjalizmu, modernizmu i pseudonauki z niechęcią społeczeństwa chłopskiego do sprzeciwu.¹³

Można tylko powiedzieć, że dziennikarz Zaremba trafił w samo sedno szwedzkiego problemu sterylizacji.

Trudno w krótkim artykule wyczerpująco przedstawić wszystkie aspekty związane ze sterylizacjami. Dlatego gorąco polecamy książkę Macieja Zaremby, która dostępna jest w języku szwedzkim *De rena och de andra*, a także po polsku *Higienišci*, w której autor przedstawia zjawisko sterylizacji w różnych krajach na świecie.

TERESA SYGNAREK

⁹ levandehistoria.se

¹⁰ Maija Runcis jest profesorem na Uniwersytecie sztokholmskim, w rozprawie *Sterylicacje w Domu Ludu* (1998) badała przymusowe sterylizacje w Szwecji w okresie 1935-1975.

¹¹ Maciej Zaremba Bielawski, polsko-szwedzki dziennikarz i pisarz, od 1989 r. współpracuje z dziennikiem *Dagens Nyheter*. Otrzymał wiele szwedzkich nagród i wyróżnień, w 2009 r. otrzymał tytuł *doctor honoris causa* wydziału prawa Uniwersytetu w Lund, w 2012 r. odznaczony Krzyżem Oficerskim Odrodzenia Polski. ¹² https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/statens-offentliga-utredningar/sou-2000-20-_GOB320/html

¹³ https://www.levandehistoria.se/sites/default/files/wysiwyg_media/bilder_och_dokument_steriliseringsfragan.pdf

Varje lands historia har sina ljusa och mörka sidor. Det är viktigt att påminna även om de negativa händelserna bara för att undvika upprepning. I linje med det myntade talesättet "Om det må ni berätta".

TVÅNGSSTERILISERINGAR I SVERIGE

Inom detta känsliga ämne är det viktigt att vi bekantar oss med tre begrepp: eugenik, rasbiologi och rashygien. Vissa källor använder dem som synonymer men jag vill påstå att det finns en viss skillnad och att den första i något modifierad form har gett upphov till de andra.

Eugenik – begreppet som myntades 1883 av Francis Galton, brittisk antropolog och psykolog kommer från grekiskan och är ihopsatt av två ord, "god" och "ras" eller "härskomst".¹

Det finns också två varianter av begreppet, positiv och negativ eugenik. Med positiv eugenik menas att fortplantningsfrämjandet har till syfte att öka barnafödandet hos lämpliga föräldrar. Medan negativ eugenik innebär fortplantningshindrandet dvs att man vill minska antalet födda av olämpliga (undermåliga) föräldrar, till exempel genom sterilisering.

Rasbiologi var ett akademiskt ämne som studerade människoraser. Den gick ut på att genom fysiska mätningar kartlägga det biologiska arvets betydelse för sinnessjukdom, alkoholism, kriminalitet och allt annat som uppfattades mindervärdigt.

Idag betraktas rasbiologin som en pseudovetenskaplig lära utan vetenskaplig grund och förknippas även med rashygien. Världens första rasbiologiska statliga institut för rasbiologi inrättades i Uppsala efter ett riksdagsbeslut 1921 för att "motverka den svenska folkstammens degenerering".

Rashygien är rasbiologins resultat som praktiskt tillämpades på människan. Det gällde att hindra de mindre goda individerna från fortplantning och att gynna de bästa individernas fortplantning. Genom studier i ärftlighet och dess tillämpning försökte man på den tiden att förhindra att dåliga egenskaper skulle kunna överföras på människor.²

Den svenske antropologen Anders Retzius indelade på 1840-talet människoraser efter skallindex och hans son Gustaf Retzius hävdade att den svenska nationen var den mest homogena av alla europeiska nationer med 87 procent långskalliga och endast 13 procent kortskalliga.³

Vi ska titta på utvecklingen i Sverige som var ledande inom detta område bland de nordiska länderna, även om Sverige inte var ensamt om att tillämpa tvångssteriliseringar. Vid olika tider och med olika omfattning fanns lagar om tvångssterilisering även i Tyskland, Danmark, Norge, Island, Finland, Estland, Lettland, vissa delstater i USA och i Kanada, Schweiz och några till.

För att förstå hur denna ideologi erövrade sk vetenskapsmännen i olika länder är det intressant att se det i ett historiskt perspektiv.

1883 Brittisk antropolog Francis Galton definierar begreppet eugenik.

1895 Tysk läkare och biolog Alfred Ploetz inför begreppet rashygien. 95% av alla steriliseringar ägde rum i stater som föredrog att kalla det rashygien: Nazityskland, nordiska länder och Japan.⁴

1901 Svensk författare Ellen Key publicerar rashygienisk manifest i boken *Barnets århundrade*.

1907 Steriliseringslagar stiftas i delstaten Indiana, USA.

1920 Den danske ministern för hälsa och välfärd ger ut en bok som handlar om rasförbättring.

1921 Sverige som det första landet erkänner rashygien som en officiell vetenskap och riksdagen inrättar världens första statliga rasbiologiska institut.

1928 Steriliseringslagar stiftas i Schweiz och i kanadensiska delstaten Alberta.

1929 Danmark inför steriliseringslagar.

1931 Sovjet fördömer även den positiva eugeniken.

1933 Tyskland inför steriliseringslagar.

1934 Sverige och Norge stiftar steriliseringslagar. Den svenska lagen tillåter i vissa situationer sterilisering utan samtycke.

1935 Finland inför steriliseringslagar.

1937 Förordning om rashygienisk sterilisering i Estland och Lettland och ett år senare på Island.

1938 Svensken Nils von Hofsten, rashygienisk expert vid befolkningskommissionen, deklarerar sin beundran för effektiviteten i tyska välfärdsanordningar och befolkningspolitik.

1940 Sveriges riksdag utvidgar rashygien till att också omfatta "asociala" och Japan antar det nazityska dekretet.

1941 Sveriges riksdag antar ny steriliseringslag till att även omfatta sinnessjukdom, sinnesslöhet, annan rubbning av själsvetsksamhet, asocialt levnadssätt. Lagen bygger i princip på frivillighet, dock kan s.k. rättsinkapabla, dvs de som saknar rättslig handlingsförmåga, steriliseras utan samtycke.

1945 Nils von Hofsten utses av Per Albin Hanssons regering till ordförande i Statens institut för rasbiologi.

1946 Alva Myrdal, svensk socialdemokratisk expert inom befolkningsfrågor skriver att den kommande barnbidragsreformen kräver massteriliseringar av personer som kan tänkas ligga samhället till last.

1946 Nils von Hofsten, dåvarande rektor vid Uppsala universitet skryter i ett radioprogram om att Sverige går i spetsen för att sätta hinder för många "undermåliga människor" från att avla barn.

1947 Nils von Hofsten utses till regeringens rashygieniska expert.

1948 Japan utvidgar rashygien till att omfatta olika fysiska sjukdomar.

1976 En ny svensk grundlag träder i kraft som garanterar att varje medborgare är skyddad mot påtvingade kroppsliga ingrepp vilket innebär att steriliseringen får endast utföras på egen begäran och tillstånd från någon myndighet krävs inte för den som är 25 år eller äldre.⁵

1997 Sveriges regering tillkallar en särskild utredare för att belysa de politiska beslutsfattarnas, myndigheternas, forskarsamhällets och den medicinska professionens ställningstagande och ansvar vad gäller tillkomsten och tillämpningen av svensk steriliseringslagstiftning.⁶

Vem blev offer för steriliseringslagar i Sverige?

I 1941 års steriliseringslag angavs tre olika indikationer för sterilisering.⁷

1 Nationalencyklopedi, Uppslagsverk.

2 levandehistoria.se

3 <http://runeberg.org/nfbk/0643.html>, sametinget.se

4 regeringen.se

5 data.riksdagen.se, regeringen.se

6 lagen.nu

7 <https://www.regeringen.se/contentassets/68b217b7f8e746a799536f3ad851c05e/steriliseringsfragan-i-sverige-1935---1975>

Medicinsk indikation innebar att om en kvinna led av sjukdom, kroppsfel eller svaghet kunde hon steriliseras för att förebygga ett havandeskap som skulle medföra allvarlig fara för hennes liv eller hälsa.

Eugenisk indikation (även benämnda arvs-/rashygienisk) innebar att sterilisering kunde ske om det kunde antas att en person genom arvsanlag på avkomlingar kunde överföra sinnessjukdom eller sinnesslöhet, svårartad sjukdom eller lyte av annat slag.

Social indikation innebar att sterilisering kunde ske om någon uppenbart var olämplig att handha vårdnaden om barn på grund av sinnessjukdom, sinnesslöhet eller annan rubbning av själverksamheten eller på grund av asocialt levnadssätt.

Även om en analys av senare dokument vill göra gällande att omkring hälften av alla utsatta för sterilisering själva tagit initiativ till operationen så pekar mycket på att denna frivillighet hade tvångsliknande former till exempel man hotade att en operation skulle avbokas annars, sterilisering kunde vara ett villkor för utskrivning från anstalt och andra former av övertalning eller påtryckning för att framtvunga medgivande förekom.

Mellan åren 1928 och 1976 steriliserades i Europa: 350 000 tyskar, 63 000 svenskar, 40 000 norrmän, 58 000 finländare, 6 000 danskar ca 400 schweizare, 450 isländare. Merparten av alla steriliserade (förutom i Nazityskland) var kvinnor, i Sverige hela 93%.

Storbritannien har aldrig stiftat några som helst steriliseringslagar då man ansåg att motiven till dessa ingrepp saknade vetenskaplig grund. Till samma slutsatser kom man fram till i Mexiko och i Brasilien.

I Polen fanns på 30-talet, som i flera andra länder, en Eugenisk sammanslutning och två lagförslag presenterades men de blev aldrig antagna.

Gemensam nämnare i steriliseringsfrågan?

Kan även en religiös aspekt komma in i bilden? Till exempel tolkning av begreppet arvsynd, dvs Adams och Evas överträdelse som i tämligen sekulariserade länder tolkas att synden går i arv vilket öppnar upp för möjligheten att spekulera i vad som är ärftligt. I andra länder, på romanska, slaviska, finsk-ugriska och engelska språk, där människosläktets första föräldrars handling betecknas som ursynd har lagstiftningar om rashygien inte fått fotfäste.

När påven Pius XI encyklika *Casti Connubii*, dvs en rundskrivelse till hela katolska kyrkan som är bindande för troende katoliker, slog fast år 1930 att ingen världslig myndighet hade rätt att skada eller kränka människans kroppsliga integritet, varken av eugeniska eller andra skäl, fanns det då inte ett enda katolskt land där det förbereddes någon eugenisk, läs: rasbiologisk lagstiftning.⁸

År 1935 återkom påven till steriliseringsfrågan vid den internationella sjukhuskongressen och fördömde på nytt steriliseringar. Nästa påve Pius XII förklarade 1940 att kyrkans ställning definierad i *Casti Connubii* var fortfarande bindande.

Den Svenska kyrkans motsvarighet till det katolska *Casti Connubii* var biskoparnas herdebrev som kom ut år 1951, *Ett brev i en folkets livsfråga*. Om sterilisering sades det i brevet att somliga människor av konstitutionella skäl icke bör fortplanta sig.

Svenska kyrkan approberade steriliseringar, både före och efter andra världskriget. Lika uppenbart var den katolska kyrkan motståndare till steriliseringar.

Ett resultat blev att steriliseringslagar inte kunde vinna gehör i de katolska länderna.

⁸ Maciej Zaremba, *De rena och de andra*, 1999; www.katoliknu.se

Hur har detta kunnat hända?

Vissa kritiska röster framhöll att steriliseringar i Sverige inte hade något med rasism att göra. Men detta är en grov förenkling. I debatten genom tiderna förekom rasistiska argument, speciellt vad gällde så kallade tattare.⁹

Steriliseringspolitiken hade också en ekonomisk dimension. På fyrtioalet, då man i Sverige började konstruera folkhemmet med bland annat barnbidrag blev tvångssteriliseringarna ett ekonomiskt instrument. De var rentav en förutsättning för att vissa välfärdsreformer skulle kunna genomföras, se Alva Myrdals uttalande från 1946 om att den kommande barnbidragsreformen kräver massteriliseringar av personer som kan tänkas ligga samhället till last.

Ett gediget material inom ämnet hittar vi i Majja Runcis avhandling *Steriliseringar i folkhemmet* (1998) i vilken hon betraktar steriliseringspolitiken som ett radikalt och kollektivistiskt projekt som resulterade i övergrepp och tvång mot enskilda individer.¹⁰

Genombrott i Sverige

I slutet av sommaren 1997 publicerade Maciej Zaremba¹¹ artiklar i Dagens Nyheter som gav upphov till en debatt i både svenska och utländska medier.

Hans artiklar betecknades som banbrytande avslöjanden, även utomlands där de rönt stort intresse, men vissa kritiska recensenter påpekade att själva händelsen inte var någon nyhet och att då främst politiker visste om steriliseringsproblemet sen tidigare men ”man pratade inte om det”.

Många anser dock att det var Zarembas artiklar som framtvängde två statliga utredningar (SOU 1999:2 och SOU 2000:2)¹² som resulterade i att steriliseringsoffer kunde vända sig till staten för att få rättelse och ersättning. Dock var det bara knappt två tusen personer som tilldömdes ett schablonskadestånd på 175 000 kronor var.

När Maciej Zaremba satte punkt för den uppkomna debatten i en artikel DN 27/9 definierade han den dåvarande svenska välfärdsstaten som en specifik, historisk konstruktion, där staten ville uppfostra medborgarna och vissa människor kunde ses som hinder för framåtskridandet. För mycket makt lades i händerna på de som skulle verkställa politiken. Det skedde en sammansmältning av socialism, modernism och pseudovetenskap med bondesamhällets aversion mot olikfärdande.¹³

Man kan inte säga annat än att Zaremba hittade kärnan i den svenska steriliseringsproblematiken.

Det är svårt att uttömmande belysa och analysera steriliseringsproblematiken i en kort artikel som denna. Därför rekommenderar vi varmt Maciej Zarembas bok som finns på svenska *De rena och de andra*, och även på polska *Higienisci* i vilken författaren belyser steriliseringarnas tillkomst i olika länder.

TERESA SYGNAREK

⁹ levandehistoria.se

¹⁰ Majja Runcis är en svensk docent i historia vid Stockholms universitet. I sin avhandling *Steriliseringar i folkhemmet* (1998) undersökte hon tvångssteriliseringar i Sverige under perioden 1935–1975.

¹¹ Maciej Zaremba Bielawski, är polsk-svensk journalist och författare och sedan 1989 medarbetare vid Dagens Nyheter kulturredaktion.

Han har erhållit flera svenska priser och utmärkelser, och blev 2009 utsedd till hedersdoktor vid Lunds universitet. 2012 fick han officerskorset av Republiken Polens förtjänstorden.

¹² https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/statens-offentliga-utredningar/sou-2000-20-_GOB320/html

¹³ https://www.levandehistoria.se/sites/default/files/wysiwyg_media/bilder_och_dokument_steriliseringsfragan.pdf

Polak wynalazcą auta drona

Żyjemy w czasach niesamowitych postępów i zmian w rozwoju techniki, a co za tym idzie także stylu życia. Apetyt na nowe urządzenia ułatwiające codzienność wciąż nie słabnie.

POWIETRZNE INNOWACJE

Wszyscy znamy latające drony, mają różne zastosowania od zabawy po konkretne zadania i weszły już do powszechnego użytku. Co by się jednak stało, gdyby taki dron mógł wyjść poza bezzałogową maszynę latającą i mógł utrzymać pilota?

Na taki właśnie pomysł wpadł młody polski wynalazca Tomasz Patan. Razem ze swoim szwedzkim współnikiem założył firmę i zbudowali pierwszego seryjnie produkowanego pasażerskiego drona o nazwie Jetson One.

DRON CZY AUTO?

Nie jest to z założenia dron bezzałogowy, ale bardzo go przypomina. Jest multicopterem lub raczej oktocopterem, gdyż posiada 8 par śmigieł. Oktocopter kierunek lotu zmienia automatycznie poprzez zmianę prędkości obrotowej poszczególnych śmigieł. Okazuje się, że do latania takim wynalazkiem nie jest potrzebna (przynajmniej w Polsce i USA) licencja pilota. Trzeba jednak ukończyć specjalistyczny kurs obsługi maszyny i przestrzegać prawa lotniczego.

Pasażerskie maszyny latające przypominające drony pojawiały się już wcześniej w Niemczech i Chinach jako prototypy, jednak Jetson One to pierwszy pasażerski oktocopter, który będzie produkowany seryjnie w Europie i „każdy” może go sobie zamówić, chociaż tanio póki co nie będzie. Maszyna kosztuje na dziś 92 tys. dolarów. Na przyszły rok została już przewidziana produkcja 12 oktocopterów i wszystkie są zarezerwowane, ale można składać zamówienia na rok 2023. Konstrukcja urządzenia waży ok 86 kg. Limit wagi pilota wynosi 95 kg. Od wagi sumarycznej zależy długość lotu maszyny, która przy maksymalnym obciążeniu wynosi ok 20 minut.

Nie jest to na razie osiągnięcie na tyle rewelacyjne, żeby zaplanować dojazd do pracy, szczególnie że nie można się nim poruszać po terenie zabudowanym. Jest to maszyna do latania raczej dla przyjemności i walorów widokowych. Jetson może osiągnąć prędkość 100 km/godz. pod warunkiem dość niskiej wysokości przelotowej.

Podnoszenie wysokości obniża możliwości zwiększenia prędkości, więc trzeba umieć obliczyć właściwe parametry, by nie brakło możliwości na powrót. Bateria ładuje się dość szybko,

bo już w ciągu godziny można osiągnąć zadawalający poziom naładowania.

POLSKO SZWEDZKA WSPÓŁPRACA

Tomasz Patan student architektury odkrywając w sobie pasję konstruktorską całkowicie przerzucił się na projektowanie i konstruowanie na początku modeli helikopterów, a później dronów. Zachęcał Tomasz do zbudowania takiej maszyny jego aktualny współnik Szwed Peter M. Ternström, który organizuje również serie wydarzeń samochodowych Gran Turismo. To właśnie przy nich panowie się poznali. Tomek zajmował się filmowaniem tych wydarzeń przy pomocy dronów. Padł wtedy pomysł skonstruowania relatywnie niedrogiego, stosunkowo

lekkiego, latającego krzesła, które mogłoby unieść jedną osobę i dać jej pełną kontrolę nad lotem.

Praca nad prototypem rozpoczęła się we Włoszech, gdzie Szwed miał już gotowy warsztat. Potem stworzyli jeszcze drugi warsztat w Polsce, żeby ułatwić Tomkowi prace nad konstrukcją. Spółka ostatecznie założona została w Szwecji, główny projektant jest z Polski, maszyny są składane we Włoszech, a rynkiem zbytu, póki co są głównie Stany Zjednoczone.

Pierwszy lot został wykonany w 2018 roku i większość rozwiązań dla uruchomienia takiej maszyny panowie musieli wymyślić sami, gdyż nie były one dostępne na rynku. Elektronika, oprogramowanie, podzespoły napędu czy przede wszystkim interfejs. Zwłaszcza ten ostatni stanowił ogromne wyzwanie by precyzyjnie przełożyć ruch joysticków na dokładne kontrolowanie ruchów maszyny.

POJAZD PRZYSZŁOŚCI

Jak na razie twórcy skupiają się na indywidualnych klientach i zastosowaniach rekreacyjnych, nie wykluczając też innych możliwości wykorzystania opticoptera. Np w służbie wojskowej, straży granicznej, czy przy transportowaniu cennych ładunków. Ciekawostką jest, iż filmik promocyjny, który pokazuje możliwości startu i lotu Jetsona One zrobiony jest na pustyni błędowskiej niedaleko Olkusza i Krakowa.

Słyszycie coraz częściej o latających taksówkach jako alternatywie dla korków miejskich. Ekspertki są zdania, że już w niedalekiej przyszłości będziemy mogli wprowadzić je do użytku. Podobno są bardziej ekologiczne niż samochodowe. Mają być

też cichsze i wydajniejsze. Ruchem powietrznym ma kierować sztuczna inteligencja. Potrzebna jest sieć lądowisk i stacji lądowania. Sporo wyzwań, ale i też ogromne zmiany. Dwuosobowe autonomiczne taksówki powietrzne jeszcze w tym roku jako pierwsze mają zacząć funkcjonować w Chinach. Nie zmienia to jednak faktu, że to właśnie Polak jako pierwszy w Europie opracował i wdrożył do cyklicznej produkcji osobowego drona.

DANUTA ZASADA

¹ W 2005 r. Peter Ternström zorganizował Gran Turismo Polonia w Poznaniu. Zdjęcia z filmiku promującego Jetson One <https://youtube/sFpgLxqJDQg>

Polacken uppfann en drönarbil

Vi lever i en tid av otroliga tekniska framsteg och utveckling, och därmed också i sättet att leva. Suget efter nya redskap som kan underlätta vardagen är stort.

INNOVATION I LUFTEN

Vi känner alla till flygande drönare, de har olika användningsområden, från roliga till specifika uppgifter och används redan flitigt.

Men tänk om en sådan drönare kunde gå ifrån ett obemannat luftfartyg och kunna få plats för piloten?

Den unge polske uppfinnaren Tomasz Patan kom på en sådan idé. Tillsammans med sin svenska partner grundade han ett företag och byggde den första masstillverkade passagerardrönaren "Jetson One".

DRÖNARE ELLER BIL?

Detta är inte en obemannad drönare fast designen är snarlik. Det är en multikopter, eller snarare en oktokopter, då den har 8 par propellrar (octo = åtta).

Oktokoptern ändrar flygriktningen automatiskt genom att ändra rotationshastigheten för enskilda propellrar. Det visar sig att för att flyga en sådan uppfinning behöver man inte ha ett pilotcertifikat (åtminstone i Polen och USA). Man måste dock genomgå en speciell kurs och följa flyglagarna.

Liknande flygmaskiner har redan dykt upp i Tyskland och Kina som prototyper, men Jetson One är den första passageraroktokoptern som masstillverkas i Europa och "vem som helst" kan beställa den, även om den än så länge inte är billig. Maskinen kostar idag 92 tusen dollar. För nästa år har tillverkningen redan planerats av 12 oktokostrar och de är alla beställda och reserverade, men beställningar för år 2023 kan göras. Enheten väger ca 86 kg. Pilotens viktgräns är 95 kg. Flyglängden beror på totalvikten som vid maximal belastning är ca 20 minuter.

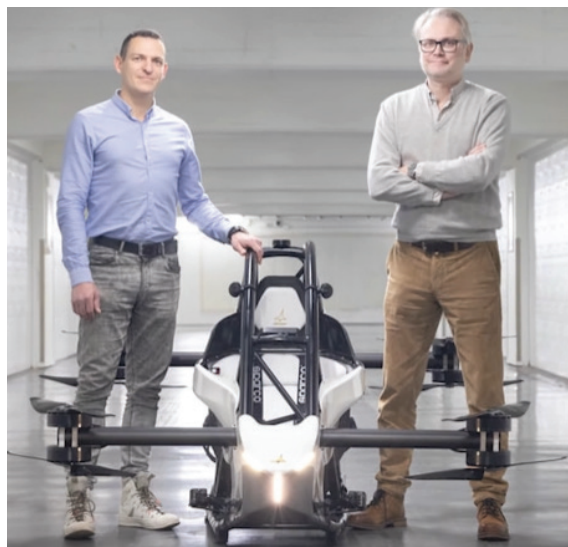
Idag är detta ingen sensationell prestation om man planerar pendla till arbetet, särskilt eftersom den inte kan användas i tätbebyggda områden. Än så länge är det en flygmaskin avsedd för nöjes- och sightseeings ändamål. Jetson kan nå hastigheter på upp till 100 km/h förutsatt att marschhöjden är ganska låg.

Att höja höjden minskar möjligheterna att öka hastigheten, så man behöver kunna beräkna rätt parametrar för att man ska kunna flyga tillbaka. Men batteriet laddas ganska snabbt och en full laddning kan uppnås inom en timme.

POLSK - SVENSKT SAMARBETE

Tomasz Patan, som egentligen studerade arkitektur, upptäckte sin passion för att konstruera och gick över till att i början uppfinna och designa modeller av helikoptrar och sedan drönare.

Tomasz uppmuntrades att bygga en sådan maskin av sin nuvarande svenske partner Peter M. Ternström, som också organiserar biltävlingen Gran Turismo*. Det var då som herrarna träffades. Tomasz filmade dessa händelser med hjälp av drönare. Det var då en idé föddes att konstruera en relativt billig, relativt lätt, flygande "stol" som kunde lyfta med en person och ge denne full kontroll över flygningen. Arbetet med prototypen började i Italien, där svensken hade redan en verkstad. Senare skapade de ytterligare en verkstad i Polen för att underlätta Tomasz arbete. Företaget som så småningom bildades i Sverige, har en huvuddesigner från Polen, maskinerna monteras i Italien och försäljningsmarknaden, än så länge, finns främst i USA. Den första flygningen gjordes 2018 och de flesta lösningar för att förverkliga deras idé uppfanns av herrarna själva.

Tomasz Patan (från vänster) och Peter M. Ternström.

Elektronik, mjukvara, drivkomponenter och framför allt gränssnittet var en stor utmaning att designa så att man skulle kunna översätta styrspekarnas rörelser till exakt kontroll av maskinens rörelser

Den första flygningen gjordes 2018 och de flesta lösningar för att förverkliga deras idé uppfanns av herrarna själva, eftersom de inte fanns tillgängliga på marknaden. Elektronik, mjukvara, drivkomponenter och framför allt gränssnittet som var en stor utmaning att exakt kunna översätta styrspekarnas rörelser till exakt kontroll av maskinens rörelser.

FRAMTIDENS FORDON

Just nu fokuserar utvecklarna på enskilda kunder och rekreationssapplikationer, men utesluter inte andra tillämpningsområden för optikoptern. Till exempel i militärtjänst, gränsbevakning eller vid transport av värdefull last. Ett intressant faktum är att reklamfilmen som visar Jetson One möjligheter att flyga gjordes i öknen nära staden Olkusz i södra Polen.

Vi hör alltmer om flygande taxibilar som en möjlighet att lösa trafikstockningar i städerna. Experterna tror att vi kommer att kunna ta dem i bruk inom en snar framtid. De sägs vara mer ekologiska än bilar. De ska också vara tystare och effektivare. Artificiell intelligens ska styra flygtrafiken. Men ett nätverk av landningsplatser och laddstationer behövs. Många utmaningar, men också stora förändringar. Autonoma tvåsitsiga flygtaxibilar ska börja trafikera Kina i år. Detta ändrar dock inte det faktum att det var en polack som var först i Europa att utveckla och implementera en passagerardrönare i den cykliska produktionen.

*År 2005 arrangerade Peter Ternström Gran Turismo Polonia i staden Poznan i Polen.

Ambasador z sercem Władysław Bartoszewski

Decyzją Senatu Rzeczypospolitej Polskiej rok 2022 jest rokiem Władysława Bartoszewskiego

Życie trudne, lecz nie nudne.

(W. Bartoszewski)

19. lutego przypada 100. rocznica Jego urodzin. Choć od śmierci tego intelektualisty, dyplomaty, historyka minęło 7 lat, wielu Polakom nadal Go bardzo brakuje. Jego ostrego języka, mądrych wypowiedzi, niezwyklej wprost tolerancji, ciekawości świata.

Życiorys publicysty znany jest wielu. Wspomnę tu tylko, że podczas 2. wojny światowej był więźniem obozu Auschwitz, walczył w Powstaniu Warszawskim, i działał w Radzie Pomocy Żydom Żegota. Poznał, co to nazizm i holocaust. Dlatego tak bardzo w czasach powojennych angażował się w sprawy porozumienia pomiędzy narodami polskim i niemieckim, jak również polskim i żydowskim.

Jego opracowanie „Egzekucje publiczne w Warszawie w latach 1943-1944” zostało włączone do materiałów dokumentacyjnych przygotowanych przez stronę polską na Proces Norymberski.

Był niezwykle ceniony przez polityków, myślicieli, historyków niemieckich, zapraszany do wygłaszania wykładów na uniwersytetach w Monachium, Eichstätt, Augsburgu. Był słuchany. W ten sposób wypełniał cel, który wyznaczył sobie w życiu. Danie świadectwa czasom wojny.

Do Wiednia Bartoszewski przyjechał pierwszy raz w 1963 roku. Stąd miał możliwość odbywania podróży po Europie, odwiedził m.in. Wielką Brytanię, Niemcy, Włochy i USA. Ponownie przyjechał do Austrii we wrześniu 1990 roku, jako pierwszy Ambasador RP po roku 1989, i pełnił tę funkcję do marca 1995, kiedy to wrócił do Polski, aby objąć tę funkcję Ministra Spraw Zagranicznych. Czas urzędowania Władysława Bartoszewskiego w Wiedniu był bardzo dobrym czasem dla stosunków polsko austriackich i dla austriackiej Polonii. Ambasadorowi bardzo zależało na przedstawieniu dobrego wizerunku Polski i Polaków. Znany na arenie międzynarodowej polityk podróżował po Austrii z odczytami, występował w austriackich mediach, spotykał się z Polonią. Dzięki aktywności Profesora Bartoszewskiego nowe kontakty z przedstawicielami polskiego społeczeństwa nawiązały działające w Austrii Towarzystwo Austriacko – Polskie, Międzynarodowe Towarzystwo Chopinowskie, Poloniści i Sławiści w Wiedniu.

Bardzo duże zaangażowanie Bartoszewskiego podczas wojny w ratowanie Żydów z zagłady hitlerowskiej, jak i późniejsza aktywność na polu pojednania narodów polskiego i żydowskiego przyniosło mu nadany w 1963 roku honorowy tytuł Sprawiedliwy wśród Narodów Świata.

Będąc na placówce w Wiedniu, 15. lipca 1991 roku dyplomata otrzymał tytuł Honorowego Obywatela Izraela.

W roku 1992 Władysław Bartoszewski obchodził 70. urodziny, które w Austrii odbyły się głośnie echem. Austriacki PEN Club zorganizował uroczyste spotkanie jubilata z udziałem przedstawicieli PEN Clubu z wielu państw. Dla przypomnienia – publicysta był od 1969 roku członkiem, a w latach 2001 –2010 prezesem polskiego PEN Clubu, następnie pełnił rolę prezesa honorowego.

Austriackie władze i organizacje uhonorowały Władysława Bartoszewskiego licznymi odznaczeniami i nagrodami.

Do końca swoich dni był aktywnym politykiem, publicystą, nietuzinkowym polskim intelektualistą mającym swoje zdanie broniącym go bez względu na okoliczności.

„Napisałem sporo rzeczy lepszych i gorszych, ale źródłem prawdziwej satysfakcji jest dla mnie, że nie muszę się niczego, co napisałem, wstydić, albo marzyć, aby zapadło się pod ziemię”

- powiedział profesor Władysław Bartoszewski. Pozostawił po sobie wiele tekstów, które nic nie straciły na znaczeniu. Warto do nich sięgnąć.

DOROTA FISCHER

na podstawie „Österreich Polen. Zeitschrift für Kultur und Wirtschaft“
Zdjęcie: z archiwum rodzinnego Władysława Bartoszewskiego

Przyp. redakcji:

Władysław Bartoszewski był znaną i szanowaną postacią także w krajach skandynawskich. Jego śmierć odnotowano w mediach szwedzkich, a Carl Bildt, były premier i szef MSZ Szwecji określił Bartoszewskiego jako jednego z najwybitniejszych Polaków.

Bartoszewski ma w swoim dorobku wiele artykułów i książek, a w związku z przekładem jednej z nich na szwedzki miał w Riksdagen wykład pt „Pomiędzy dwoma totalitaryzmami 1939-1989- refleksje świadka”

W Szwecji ukazały się różne publikacje Bartoszewskiego i książka „I hjärtat av Europa: Polen - minnen och tankar” - *W sercu Europy: Polska - myśli i wspomnienia*.

W 2003 roku odwiedził Szwecję i spotkał się z Polonią w Instytucie Polskim w Sztokholmie.

Dwie polskie gazety w Szwecji

Pierwszy w tym roku numer Nowej Gazety Polskiej był równocześnie 500. numerem w 24-letniej historii tejże gazety. W ostatnich jej wydaniach, pomijając 3 strony reklam, otrzymujemy 5 stron tekstu redakcyjnego, który pomnożony przez 500 wydań, daje 2500 stron artykułów o przeróżnej tematyce. Taka ilość mogłaby być materiałem do co najmniej 20. książek. Objętościowo to poważny dorobek, ale ważniejsza jest zasługa gazety w przekazywaniu ciekawych i wartościowych treści, a tych można było zliczyć całe mnóstwo na przestrzeni minionych lat.

Redakcji Nowej Gazety Polskiej składamy serdeczne gratulacje z okazji tak zacnego, okrągłego jubileuszu.

Tadeusz Nowakowski - redaktor naczelny NGP - słusznie zauważa, że w Szwecji pozostały już tylko dwa czasopisma polonijne: wymieniony wyżej dwutygodnik Nowa Gazeta Polska oraz kwartalnik Polonia Nowa.

Trudno nam jednak zrozumieć słuszność jego słów iż Polonia Nowa, cytat: „boryka się z problemami, jak to zwykle bywa w przypadku pism wydawanych przez organizacje polonijne...”.

Coraz prężniej działające grono redakcyjne naszego pisma próbowało doszukać się tych ograniczeń, doszło jednak do wspólnego wniosku, że jest zupełnie odwrotnie.

Co prawda w każdej redakcji zdarzają się mniejsze lub większe problemy, a najczęstszym z nich są na ogół finanse, więc i my nie jesteśmy w tym odosobnieni. Przez wiele lat otrzymywaliśmy stałą kwotę dofinansowania ze środków przeznaczonych na wspieranie Polonii. Choć kwota ta oczywiście nie pokrywała w pełni wydatków związanych z wydawaniem gazety, to była jednak dla nas, wydawców, pewnym zastrzykiem finansowym. Resztę kosztów pokrywały dotacje z racji przynależności do organizacji polonijnej, pomocne szczególnie teraz, gdy wsparcie z Polski z roku na rok zalicza tendencję spadkową.

Czyli przynależność pisma do organizacji polonijnej, to nie problem lecz bezpieczeństwo i gwarancja możliwości wydawnictwa i kolportażu.

Oczywiście moglibyśmy wprowadzić choćby symboliczną opłatę za gazetę, ale byłoby to sprzeczne z wcześniejszymi deklaracjami dotyczącymi bezpłatnego dostępu do kolejnych numerów wydawanego przez nas kwartalnika.

Utrudnieniem dla naszej redakcji jest również ograniczona ilość miejsca, gdyż do każdego planowanego numeru mamy więcej materiałów niż możemy zamieścić na 28 stronach.

Gdyby nie napięty budżet to śmiało moglibyśmy zwiększyć objętość kwartalnika o kolejne cztery strony, ale to niestety automatycznie spowodowałoby wzrost kosztów, więc jeśli możliwe to przerzucamy materiały do kolejnych planowanych numerów.

Problemem może być także kolportaż, jako że Polonia Nowa nie ogranicza się do dystrybucji wyłącznie na terenie jednego miasta, czy nawet regionu.

Rozsyłana jest przede wszystkim do ponad trzydziestu polonijnych organizacji członkowskich Zrzeszenia Organizacji Polonijnych w Szwecji rozsianych po całej Szwecji, do różnych polskich instytucji oraz firm.

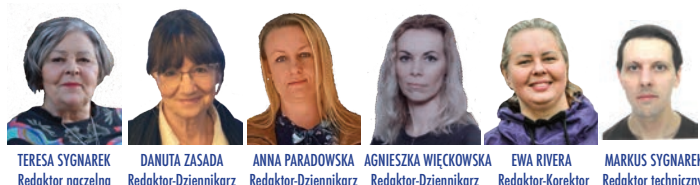
Przekazujemy ją również polskim sklepom, z których trafia w ręce kolejnych czytelników.

Gazetę można znaleźć także w Bibliotece Narodowej i u naszych partnerów w Polsce. Jedynym smutnym aspektem jest fakt, że musieliśmy wstrzymać jej dostawę do organizacji polonijnych w Europie.

Nastawiając się na jakość oraz różnorodność zamieszczanych materiałów, świadomie zrezygnowaliśmy z dużej ilości reklam, choć te z pewnością zasiłyby nasz skromny budżet, ale ustaliliśmy, że nie przyjmujemy funkcji słupa ogłoszeniowego i dopuszczamy jedynie na ostatniej stronie reklamę naszych wiernych sponsorów.

Tak więc podsumowując - problemy Polonii Nowej nie różnią się od typowych problemów innych wydawnictw i obyśmy tylko z takimi się borykali, czego sobie i innym redakcjom szczerze życzymy.

Z serdecznym pozdrowieniem
Redakcja kwartalnika POLONIA NOWA

TERESA SYGNAREK
Redaktor naczelna

DANUTA ZASADA
Redaktor-Dziennikarz

ANNA PARADOWSKA
Redaktor-Dziennikarz

AGNIESZKA WIĘCKOWSKA
Redaktor-Dziennikarz

EWA RIVERA
Redaktor-Korektor

MARKUS SYGNAREK
Redaktor techniczny

RELACJA BEZSTRONNA
BEZ ZAJMOWANIA STANOWISKA

Manifestacje przeciwko segregacji sanitarnej

Tego rodzaju manifestacje odbywały się wcześniej m.in. w Malmö i Göteborgu, ale ta 22 stycznia w Sztokholmie była największą w historii Szwecji manifestacją wolnościową, w której demonstrowali ludzie w każdym wieku i różnych narodowości. Ludzie, których połączył jeden cel - walka z segregacją sanitarną, czyli paszportem covidowym.

zarejestrowanych 18 tys. nie odbiegała mocno od przybyłych. Protest obejmował nie tylko marsz, ale również przemowy znanych osób w tym lekarza i doktora mikrobiologii klinicznej Nilsa Littorina, eurodeputowanego Cristiana Terhesa oraz aktora Petera Wahlbecka. Demonstracja była obstawiona policją, ale nie było powodu do użycia siły.

SZTOKHOLM Tekst i zdjęcie: **AGNIESZKA WIĘCKOWSKA**

W SZTOKHOLMIE

Na protest 22 stycznia br. przyjechało mnóstwo osób z różnych części Szwecji. Wśród protestujących wyróżniały się grupki Niemców, Brytyjczyków i także nas, Polaków.

Protestowały również pielęgniarki, ugrupowania religijne, kibice piłkarscy i wielu innych.

Wszyscy skandowali:

„Tak dla wolności. Nie dla paszportu covidowego”.

Na kilka miesięcy przed planowaną demonstracją można było na specjalnej stronie protestu zadeklarować swoją obecność. Ilość

W GÖTEBORGU

22 stycznia br. w centrum Göteborga zgromadziło się ponad 3,5 tys. demonstrantów. A oto relacja Kasi, uczestniczki tego wydarzenia.

„Zebraliśmy się wszyscy na Gustafs Adolfs Torg, aby wziąć udział w Światowym Zgromadzeniu Wolności (World Wide Rally for Freedom) zorganizowanym z pomocą ruchu Vakenmanifestet.se działającego na rzecz wolności w celu ochrony praw człowieka i zdrowia dzieci.

Podczas prawie trzygodzinnej manifestacji wolności przemawiali m.in. gospodarz Mikael Ananda Cromsjö, Konrad Swenninger, Markus Andersson, oraz występowali artyści m.in. Serento Cantaro oraz Space Girl z piosenką „Wolność dla Szwecji, mamy już dość!” Tłum, rozciągający się wzdłuż całej ulicy Aveny, przemaszzerował spokojnie w stronę Götaplatsen skandując hasła “ Tak dla wolności! Nie dla paszportu covidowego!”. Na koniec zapalono symboliczne czerwone flary i skandowano hasła nawołujące do wolności wyboru, miłości oraz wzajemnego szacunku. Pomimo doskwierającego zimna, cała manifestacja przebiegała w bardzo pokojowej, ciepłej atmosferze, w której tysiące ludzi pokazało, że pomimo różnic liczy się jeden, wspólny cel: wolność, demokracja i ochrona praw każdego człowieka. Był to inspirujący widok, skłaniający do refleksji nad obecnymi wydarzeniami.

W MALMÖ

W Malmö demonstracje miały miejsce już w 2021 roku. Pracownicy służby zdrowia demonstrowali przeciwko nakazowi szczepień pod groźbą utraty pracy. Głównym hasłem był sprzeciw przeciwko paszportom covidowym.

Demonstracja, która była zorganizowana także w lutym tego roku miała nazwę „Marsz wolności 2.0”. Przemawiali m.in. Nils Littorin, doktor mikrobiologii klinicznej i założyciel grupy „Bunt lekarzy” oraz reprezentantka grupy zbuntowanych pielęgniarek.

GÖTEBORG Tekst i zdjęcie: **KATARZYNA JABŁOŃSKA**

MALMÖ Tekst i zdjęcie: **ANNA PARADOWSKA**

Konwój wolności 2022

Formę protestu jako konwój pojazdów pod hasłem Konwój wolności 2022 zapoczątkowała Kanada i szybko idea została przyjęta w innych krajach.

Można powiedzieć, że kanadyjscy kierowcy pojazdów, głównie ciężarówek, tak jakby sparafrazowali dawne hasło komunistyczne dla proletariatu i ogłosili „Kierowcy wszystkich krajów łączcie się”. Ale i bez tego hasła odzew w Kanadzie był ogromny. Ciężarówki blokowały ruch w Ottawie przez ponad trzy tygodnie. A dlaczego? Otóż rząd federalny nałożył obowiązek szczepienia przeciw Covid-19 dla kanadyjskich kierowców ciężarówek transgranicznych. Konwój Wolności 2022, który początkowo domagał się zniesienia dla kierowców obowiązkowych szczepień i rządowych restrykcji związanych z Covid-19, przerodził się w ruch protestu na niespotykaną do tej pory w Kanadzie skalę. Organizatorzy oprócz zniesienia restrykcji żądali także dymisji premiera Kanady Justina Trudeau. Protestujący twierdzili, że jego decyzje doprowadziły do bankructwa ich rodzin i są pogwałceniem Karty Praw i Wolności Człowieka.

Bardzo szybko tę formę protestu przejęły inne kraje i konwoje w mniejszym lub większym zakresie zorganizowało wiele krajów m.in. Australia, Austria, Belgia, Czechy, Polska, Izrael, Francja, USA i wiele wiele innych.

Podobna akcja została zorganizowana w Szwecji 19 lutego. Na Facebooku powstała grupa Convoy Sweden 2022, która szybko osiągnęła 30 tysięcy członków. Postulaty były nieco odmienne niż w innych krajach, a oficjalne pismo zostało przekazane do rządu szwedzkiego 14 lutego.

Organizator konwoju w Szwecji twierdził, że przedsięwzięcie to dotyczy także innych aspektów, nie tylko kwestii związanych z pandemią czy wysokimi cenami paliw.

- Naród jest niezadowolony i ma przesłanie do rządu i do mediów, których relacje o organizowanym konwoju nie oddawały całokształtu problemu. Przede wszystkim chodzi tutaj o wolność. Prawo człowieka do wolności.

Na jeden dzień przed zapowiedzianym konwojem, Johannes Hadad, jeden z organizatorów otrzymał wiadomość, że konwój nie dostał pozwolenia z policji. Samochody, które przyjechały z innych miast Szwecji nie mogły wjechać do centrum Sztokholmu i zgromadziły się na obrzeżach miasta. Natomiast demonstracje przeprowadzono przed siedzibą rządu, przed szwedzką telewizją oraz ambasadami Austrii i Kanady.

Källor: epochtimes.se

Protesty nie ustają

Rząd szwedzki chce wprowadzić zmiany do konstytucji (grundlagen).

Oficjalny argument - wprowadzenie zakazu przynależności do organizacji terrorystycznych - nie budzi z pewnością sprzeciwu zdecydowanej większości społeczeństwa.

Jednakże dociekliwi doczytali się innych poprawek i zmian, które budzą ich sprzeciw. Obawy dotyczą m.in. ewentualnej możliwości wprowadzenia przymusu szczepień oraz czy korzystając z przepisów o ochronie przeciw pandemii będzie można wprowadzić sankcje i nadzór wobec indywidualnych osób.

Demonstracje odbyły się w trzech największych miastach Szwecji 19 marca, tzn. w dniu kiedy oddajemy ten numer gazety do druku, tak więc o dalszych wydarzeniach związanych z propozycją zmiany konstytucji będziemy relacjonować w kolejnym numerze.

*Tekst: TERESA SYGNAREK
Ilustracje: domena publiczna*

Opowieść wielkanocna o babci Bronce i Krysinej święconce...

W Wielką Sobotę od samego rana w domu trwała nerwowa krzątanina. Babcia Bronka szykowała do poświęcenia koszyczek pełen smakołyków.

Na stole już leżały przygotowane produkty: po kawalku szynki i kielbaski, pieprz i sól, malutki chlebek specjalnie upieczony na tę okoliczność, miniaturowa babeczka, cukrowy baranek i... jajka w postaci pisanek.

Znaczy z tymi jajkami to tak nie do końca, bo te nadal były w produkcji. Trzynastoletnia wnuczka Bronisławy, Krysia, właśnie ozdabiała ugotowane jajka kolorowymi pisakami, pomagając sobie przy tym dzielnie... językiem. Wydawałoby się, że szło jej całkiem nieźle, choć babcia zastanawiała się, czy o dwunastej uda jej się koszyczek poświęcić. Mało tego - bała się, że i na szesnastą nie zdąży.

Skąd w babci ten stres? Ano stąd, że od piętnastu lat ona i jej sąsiadka Aniela szły do kościoła właśnie na dwunastą i stawiały koszyczki na kościelnej ławie tak, by stały obok siebie w pierwszym rzędzie i by zawartość była jak najbardziej widoczna. Dlaczego? Ano z powodu rywalizacji obu pań. A ta dotyczyła niemalże wszystkiego. Od wypielęgnowanego ogrodu, poprzez umyte okna, poprzez ilość dodatkowych zajęć, których się imaly, a które pozwalały im brać udział w lokalnych konkursach i poprzez wiele wiele innych, aż do wspomnianej święconki właśnie.

Bronka miała całkiem zdolne ręce, choć wiek już nie pozwalał tak szybko robić na szydełku. Trzeba jednak przyznać, że tegoroczna serwetka, bieluteńka jak śnieg, wyszła wyjątkowo pięknie. Nie wiedzieć czemu za jej skomplementowanie dziadek Marian dostał ścierą przez łeb:

- Dobra robota Broniu - podziwiał tydzień temu ukończoną już robótkę - Wygląda jak ze sklepu!

Tak, czy inaczej Bronia, gdyby potrafiła to sama by i koszyczek wyplotła, a ponieważ nie mogła tego zrobić to kilka lat temu uprosiła męża, by ten zrobił jej koszyczek z wikliny. Pół roku prosiła, pół roku trwała misterna praca Mariana, ale takiego koszyczka próżno było szukać we wsi, a kto wie, czy i w województwie podobny by się znalazł.

Szósty rok owym dziełem Bronia zadawała szyku w kościele

(jeśli można tak to nazwać) i miało tak być jeszcze lat cztery, bo dziadek zapowiedział, że to jego dowód miłości i że może się tak poświęcać maksymalnie raz na dziesięć lat...

My tu gadu gadu, a Krysia nadal snuła swoje artystyczne, pisankowe wizje. Dobrze, że nie była nerwowym dzieckiem, bo każde kolejne jajko lądowało w misce o niepisanej nazwie „do sałatki”, ale lepiej tam niż na ścianie. Na wszelki wypadek babcia ugotowała ich cały tuzin, więc prędzej czy później choć dwa musiały wylądować w koszyku.

- Jak tam Krysio? Gotowe?

- Babciu, proszę Cię! Ja tu się muszę skupić... Tamte były takie piękne! - jęknęła dziewczynka.

Bo z tymi pisankami to taka historia, że od kilku dni z ogromnym zapałem i precyzją Krysia malowała surowe jajka i odkładała do lodówki, żeby w sobotę rano tylko je ugotować, gdyż zdawała sobie sprawę, że babcia nie lubi czekać. No i wczesnym rankiem zalała jajka wodą i wstawiła do gotowania. Myślę, że pod koniec obróbki ciepłej woda była ogromnie słona od Krysinych łez.

I niezwykle brudna. Nie muszę Wam pisać co się stało z pisankami?

Babcia tymczasem sprawdzała przyniesiony wczorajszym wieczorem z ogrodu bukszan, czy aby nie ma na nim już żadnych robaczek, które mogłyby się rozejść po zawartości koszyczka (jak minionej Wielkanocy), gdy z pokoju dał się słyszeć kaszel. Taki porządny, oskrzelowy kaszel. Babcia wstrzymała oddech, a Krysia zrobiła oczy wielkie jak spodki. Wiedziała co oznacza ten dźwięk. Awanturę! Bo dziadek dwa dni temu był na rybach i cały przemókł, a babcia mu zapowiedziała:

- Jak się rozchorujesz na same święta to wyrzucę Cię w samej koszuli na pole! Albo tam do stajni, do Kasztana!

Babcia odłożyła gałzki na stół, wytarła ręce i sięgnęła po pas! Żartuję oczywiście! Wzięła termometr i poszła do męża, bo niemal przy każdym przeziębieniu jego nieodłączną towarzyszką była gorączka. Wyższa lub niższa, ale zawsze. Dziadek niczym saper rozbrajał wtedy złość babci tekstem w stylu:

- No, wreszcie leżę w łóżku z jakąś gorącą kobitką.

Babcia kręciła głową udając dezaprobatę, nieudolnie ukrywając

rozbawienie i aplikując dziadkowi najbardziej ohydny syrop jaki tylko miała w domowej apteczce. A wiercie mi, że miała tam cuda prima sort.

Dziadek Marian tym razem miał dość wysoką temperaturę i Bronia już wiedziała, że ze święconką w ramach chrzestu bojowego pójdzie... Krysia!

Od ślubu babci i dziadka (zdaniem Krysi to doniosłe wydarzenie miało miejsce ze sto lat temu) tradycją było, że dziadek zaprzęgał konia do bryczki i wioził wystrojoną odświętnie żonę do kościoła. Sam czekał pod bramą aż żona powróci - od kilkunastu lat z tarczą lub na tarczy w zależności od tego czy koszyczek zatryumfował w kategoriach: estetyka zewnętrzna, estetyka wewnętrzna, całokształt. Odkąd obu paniom pojawiły się wnuczeta, pisanki nie brały udziału w konkursie. Niestety obie sąsiadki szły niemal łeb w łeb, jeśli można to tak nazwać, przy zeszłorocznym zwycięstwie Anieli. Póki co było więc siedem do ośmiu i ten rok był szansą dla Broni na osiągnięcie remisu...

- Słuchaj no Krysia. Nie mogę zostawić dziadka ani samego ani pod Twoją opieką, więc osobiście pójść do kościoła również nie mogę. Ty natomiast jesteś dziecko mądre i sprytne, więc Tobie powierzę tę odpowiedzialność i zaszczyt zarazem. Poradzisz sobie?

- Myślę, że tak. Tym bardziej, że skończyłam już malować jajka, więc wystarczy się przebrać i mogę lecieć.

- Przez te pisanki nawet śniadania nie zdążyłaś zjeść, więc pewnie na dwunastą już nie dasz rady, bo na głodno przecież Cię nie puszczę.

- Babciu, żartujesz? Zdążę. Nie jestem głodna. Poza tym wezmę rower i bankowo zdążę!

- Na pewno?

- Na pewno! Musimy trzymać poziom! Będę gotowa za 10 minut!

Bronia z lekkim niepokojem kończyła szykować koszyczek. Pisanki naprawdę wyszły całkiem ładne i mogłyby się nawet pokusić o dodanie ich do udziału w konkursie, ale nie było to wcześniej ustalone, więc w tym roku jeszcze Anieli odpuści. Natomiast bardzo dumna była z babeczki - niezwykle równo wyrosła i prezentowała się znakomicie. Normalnie miss wśród wielkanocnych babeczek!

Tymczasem Krysia już stała w drzwiach zwarta i gotowa. Ba, nawet uczesana przyzwoicie!!!

Bronia odprowadziła wnuczkę, pokazała jak prawidłowo obchodzić się z koszykiem, przeżegnała się i z nadzieją w sercu oraz błyskiem w oku godnym przyszłej zwyciężczynie wyprawiła Krysię w drogę rowerem.

Ta jednak ujechała może z trzysta metrów, gdy spotkała wychodzącą z podwórka wnuczkę Anieli, Marzenkę. Zatrzymała się przy niej na chwilkę i dowiedziawszy się, że ta również idzie do kościoła na dwunastą, postanowiła jej towarzyszyć. Ponieważ koleżanka nie miała roweru, tak więc i Krysia postanowiła pójść pieszo i rower swój zostawiła u Marzeny pod płotem.

Po drodze dziewczynki przechwalały się zawartością koszyczków obstawiając czyja babcia zdobędzie w tym roku pierwsze miejsce. Obie zgodnie przyznały, że najpiękniejsza jest babka Krysinej babci.

- Ona jest taka śliczna i tak obłędnie pachnie, że na pewno smakiem pobija wszystkie inne które jadłam do tej pory - powiedziała z dumą w głosie Krysia.

- Pewnie masz rację, ale nie przekonamy się dopóki nie spróbujemy!

- No coś Ty!!! Babcia by mi łeb urwała, a jeśli nawet nie, to na pewno spralaby mnie na kwaśne jabłko! Dziadek chory to nawet nie miałby kto stanąć w mojej obronie. Zapomnij, nie mamy o czym marzyć.

- Ale Krysia, pomyśl. Dziś babka jest świeża i pachnąca, pyszna po prostu. A jutro? Będzie obeschnięta i jej smak na pewno bardzo się zmieni. Jak oceniać to na świeżo!

- Naprawdę nie możemy! Musimy ją poświęcić do wielkanocnego śniadania. Poza tym ten konkurs...

- Słuchaj! A jak obgryziemy tylko trochę? Tak od spodu, żeby nic nie było widać, gdy będzie leżeć w koszyczku...

- Ale tak trochę trochę? Minimalnie? Żeby tylko poczuć smak?

- Dokładnie!

- No dobrze. Ale musi być sprawiedliwie. W Twoim koszyku najładniej wygląda szynka, spróbujmy więc i jej. Najpierw szynka, a później babka - tak na deser. Co Ty na to?

- W porządku! - zgodziła się Marzenka - Gryź pierwsza, ale tylko kawałek, pamiętaj!

Zęby Krysi z radością zatopiły się w soczysty kawałek wędliny. Dopiero teraz zdała sobie sprawę jaka jest głodna... Gdyby mogła, to po Anielinej szynce już śladu by nie było. Podobnie zareagowała Marzena, bo smak mięsa był obłędny.

- Ile masz jajek w koszyku?

- Trzy.

- Ja też trzy. Myślę, że na jutro po dwa starczą. Zresztą to jedno i tak jest trochę brzydsze. Wymiana?

- Wymiana! Ale bez soli nie zjem.

- Chodź na przystanek. Tam będzie nam wygodniej. I poszukamy soli.

I tak dziewczynki zjadły spory kawałek szynki, dwie pisanki i niemal pół faktycznie obłędnej babeczki upieczonej przez Bronię. Następnie poukładały wszystko w koszyku, by wyglądało jak najlepiej i poszły do kościoła, umówiwszy się wcześniej, że chyba jednak lepiej będzie nie odsłaniać serwetek. Na szczęście na święceniu o dwunastej trzydzieści nie było dużo ludzi, więc wzrok corocznych ciekawskich nie oceniał zawartości koszyczków.

W drodze do domu Krysia i Marzenka uznały, że jest remis, tym bardziej, że dodały zawodom trzecią konkurencję w postaci oceny smaku. Zadowolone wróciły do domów.

Tego roku babcia Bronia też dodała jedną konkurencję i był to bieg z przeszkodami. Tu Krysia wygrała bezapelacyjnie...

Ring 040- 23 55 44

**RÖNNEHOLMS
TANDVÅRD**

TWÓJ DENTYSTA W MALMÖ
DIN TANDLÄKARE I MALMÖ

Östra Rönneholmsvägen 26, 211 47 MALMÖ www.ronneholmstandvard.se

**Linkes
BilService**
auktoriserad verkstad

Podczas naprawy samochód zastępczy GRATIS

Dla wygody Klienta - oferujemy zabranie auta na roczny przegląd techniczny!

- **Podstawowy serwis od 1.700:-**
4 l oleju, filtr oleju, filtr powietrza i 20 punktów kontroli
- **Serwis klimatyzacji 1.100 :-**
łącznie z napełnieniem
- **Serwis hamulców - płyn hamulcowy 750:-**
co 24 miesiąc niezależnie od przejechanych km
- **Wymiana rozrządu od 2.995:-**

- Zawsze oryginalne części
- Gratisowy transport w odl. 20 km od warsztatu
- Fachowa obsługa po polsku

Kvarngatan 20, ARLÖV
040 43 42 65 0735 84 33 74
pon - piątek 9 - 17, sobota 10 - 13
www.linkesbilservice.com